

De Maaseiker Monumententafel

Maaseik is een mooi en origineel monument rijker. Op de Markt, juist tegenover het Apotheekmuseum, bevindt zich dit bronzen meesterwerk van de hand van de kunstenaars Lieve en Roland Rens.

De Monumententafel is een antieke biedermeiertafel met daarop een stapel boeken die geopend kunnen worden en gewijd zijn aan bekende monumenten in Maaseik.

Elke afbeelding is in reliëf en er wordt ook uitleg in Brailleschrift gegeven.

De boekenstapel wordt, als een soort presse-papier, bekroond met een Maaseiker Bokkenrijder.

De Monumententafel is een geschenk van de Kiwanis Maaseik van Eyck.

DRIE MAANDELIJKS CONTACTBLAD JAARGANG XXXIII 2002 NR. 1

DE
MAASEIKENAAR

INHOUDSTAFEL

- 1 Woord vooraf
- 2 In memoriam Theo Beenders
- 3 Pater Sangersprijs voor 'De Maaseikenaar'
- 5 Een geluk bij een ongeluk
- 6 De torenvalk
- 8 De Pater Sangerskring nodigt uit
- 9 West-Limburgers sterk in 5de Inter-Limburgs dictee te Maaseik
- 11 Twee eeuwen Diepbeekhoeve
- 16 Mezeiker Vastelaovend 2002
- 19 Herinneringen uit mijn oorlogsjaren 1940-1945
- 21 Maaseikenaren publiceren
- 22 Oorlogsprikelen 1940-1945

DE MAASEIKENAAR

- 23 pOp Maaseik 2001: lokaal kabaal in Maaseik
- 25 De Maaseiker 75-jarigen van 2001
- 30 De Maaseiker 50-jarigen van 2001
- 32 Het Maaseiker cursiefje
- 33 Maaseik by an outsider
- 34 Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden
- 35 CRM-Maaseik bestaat 20 jaar
- 42 Mezeiker Vastelaovesleedsje 2002
- 43 De gebarsten stormklok
- 47 Maaseikenaren niet toegelaten: de kring UNITAS
- 53 De onheilspellende Maas
- 54 Een merkwaardig Maaseiker triptrakspel uit 1598

spelertje hebben we trouwens genoten.
Proficiat!

En wat zeg je er van dat binnenkort
Maaseikenaar Jef Ubben eervol vermeld
zal staan op internet bij de lijst van
Limburgse schilders van vóór 1940?
Al is het natuurlijk jammer dat hij dat zelf
niet meer kan meemaken, wij zijn er als
Maaseikenaar des te trotser om.

Wie weet volgen er nog meer.....!

Zo is tegelijkertijd weer de rode loper
uitgerold voor onze volgende jaargang
en wensen we vanzelfsprekend al onze
lezers een heilvol 2002 toe, zeker als ze
niet vergeten zijn hun abonnement op
dit tijdschrift te vernieuwen.

1

Woord vooraf

De "Pater Sangersprijs", waarmee ons
periodiekske zopas werd gehonoreerd
door de "Maasketen Jan van Eyck", stak
de redactie niet alleen een pluim op haar
hoed, maar vooral een riem onder het
hart. Het is een welgekomen
aanmoediging om op de ingeslagen weg
verder te gaan.

Toch één verzuchting:

Na 32 jaar zijn we hoogdringend aan
verjonging toe en kijken we vol
verwachting uit naar jonge mensen met
nieuwe ideeën, mensen die al jaren
zoeken naar een job zonder risico op
vervroegd pensioen (!) of gouden
handdruk ... een job met
toekomstperspectief en zonder salaris.....

Als iemand zich geroepen voelt, dat hij
zich dan gerust meldt bij één van onze
redactieleden.

Nu wij het toch hebben over verjonging
kunnen wij niet nalaten het jeugdtoneel
o.l.v. Baer Houben hartelijk te feliciteren
voor zijn optreden. Vooral Maaïke Rijks,
een echt natuurtalent, heeft ons met
verstomming geslagen. Van ieder

Met veel dank en een knipoog van

de redactie

In memoriam Theo Beenders

(25 mei 1928 - 12 dec. 2001)

Na zijn oppensioenstelling werd hij zeer actief in de plaatselijke politiek. Hij was 12 jaar VU-schepen in Zaventem en verantwoordelijk voor onderwijs, cultuur en bibliotheekwezen.

Na het overlijden van zijn echtgenote in een dodelijk verkeersongeval keert hij terug naar zijn geboortestreek, naar Maaseik, de stad van zijn jeugd. Ook hier speelt hij nog een rol in de Maaseiker politiek, zij het eerder op de achtergrond.

Hij was ook een actief lid van onze redactieraad en taalgeïnteresseerd als hij was, werd hij één van onze accuraatste correctoren van de drukproeven van "De Maaseikenaar".

Theo overleed na een lang ziekteproces in het Maaseiker Ziekenhuis op 12 december 2001 en werd in Zaventem begraven, waar hij rust naast wijlen zijn echtgenote.

Wij moeten niet treuren om het niet meer zijn, wij moeten ons verheugen om wat is geweest. De redactie betuigt aan de familie haar deelneming en gedenkt na Pater Sangers (1987) haar tweede overleden medewerker erg dankbaar.

Namens de redactie van "De Maaseikenaar",
Jaak Bergers

Zijn actieve loopbaan begon met een jaar lesgeven in Tienen en werd vervolgd met een 30-jarige carrière als lesgever aan het Koninklijk Atheneum van Zaventem, waar hij zich ook vestigde met zijn vrouw en twee kinderen.

Onze gewaardeerde medewerker werd op 25 mei 1928 in Geistingen (Ophoven) geboren. Hij was de jongste uit een gezin van zeven kinderen. Vader werkte bij de douane te Maaseik en het gezin verhuist een jaar later naar de Eyckerstad.

Na zijn lager en middelbaar onderwijs aan het Koninklijk Atheneum vat hij onderwijzerstudies aan in de Normaalschool van Mechelen-aan-de-Maas. Hij werd nadien regent Germaanse Talen aan de Rijksnormaalschool te Lier.

Toekenning van de Pater Sangersprijs aan de redactie van "De Maaseikenaar" op zaterdag 27 oktober 2001 te Maaseik

Toespraak door Jos Henckens, voorzitter van de Pater Sangerskring.

Mijnheer de Gedeputeerde, Mijnheer de Burgemeester, Mijne Heren Schepenen, Dames en Heren Eregenodigden, Dames en Heren,

Ik ben gelukkig de ceremonie van het toekennen van de tweejaarlijkse Pater Sangersprijs te mogen inleiden.

Mensen met een uitgesproken interesse en zelfs verslavende liefde voor het verleden en de eigen aard van de mensen uit de eigen streek, zijn niet zo dik (meer) gezaaid. In deze jachtige tijden hebben de meest actieve mensen niet meer tijd genoeg om zich met deze oude dingen (of moet ik zeggen ouderwetse dingen?) bezig te houden. Erger nog: in deze commerciële tijden dreigt veel van deze nu schijnbaar waardelose rommel te worden weggespoeld in de waterval van spectaculaire vernieuwingen en moderne zakelijkheid.

In deze tijden van kapingen, twin-aanslagen en bacteriologische oorlog wint uiteindelijk slechts één speler: de media. Zij blazen het spektakel op tot ongekende proporties. Ze maken van ground zero een reusachtige grafheuvel boven op het kadaver van het alledaagse leven en beleven van de gewone man. Vandaag richten wij echter de schijnwerper niet op deze grote stroom met belangrijke gebeuren, maar op de minder spectaculaire beekjes van de plaatselijke gebeurtenissen. We vestigen de aandacht op de

Foto Marc Dreesen in "De Weekkrant".

leefwereld en de mentaliteit van de gewone mens, van "mien leef luuj" van Pater Sangers. Wij stammen van hem af, wij verschillen echt niet zoveel, veel gewoontes en afspraken van toen leven nu nog verder. Wie hierin een fijngevoeligheid ontwikkelt, begrijpt des te beter zijn onmiddellijke leefwereld, die je pas ziet wanneer je de televisie afzet.

Men zou kunnen zeggen: dit plaatselijk onderzoek vormt een "aantasting van de privacy". Dit is waar, wanneer men gevoelige persoonlijke gegevens tot voorwerp maakt van roddel, van kwetsende redeneringen. Maar in een kleine gemeenschap is deze kennis ook een stuk bekommernis, een stuk begrip opbrengen, een stuk gepast en fijn reageren. Is het dit niet wat we met onze efficiency missen?

In deze geest werd 10 jaar geleden de tweejaarlijkse **Pater Sangersprijs** ingesteld.

De Pater Sangersprijs beloont actieve heemkundige initiatieven op het vlak van literatuur, monumentenzorg en muziek, die een voorttrekkersrol spelen en een stevige uitstraling hebben naar publiek en gelijkaardige initiatieven. Deze biënnale prijs wisselt af met de eveneens tweejaarlijkse Kanunnik Coenenprijs die grensoverschrijdende, cultuur- en heemkundige initiatieven met een overdraagbaar karakter aanmoedigt. De prijs - ter waarde 2.500 gulden - wordt financieel ondersteund door dhr. Janssen uit Maastricht. Wij willen hem bij deze van harte bedanken.

In het verleden mochten reeds heel wat gereputeerde organisaties zich met deze aanmoediging gesteund weten:

- 1991: Maasketen Jan van Eyck.
- 1993: Vereniging voor Dialect- en Naamkunde.
- 1995: Land van Herle.
- 1997: Federatie van Geschied- & Oudheidkundige Kringen.
- 1999: Stichting Charles Beltjens (Sittard).

De jury voor de toekenning van de Pater Sangersprijs 2001 heeft eenparig besloten **de Redactie van "De Maaseikenaar"** voor te stellen als **laureaat voor de zesde Pater Sangersprijs**.

De Maaseikenaar is een klein monument. Haar bestaan vinden we zo vanzelfsprekend dat we niet beseffen dat het tijdschrift intussen al 32 jaar bestaat. De periodiek speelde en speelt een pioniersrol in het verspreiden van kennis en wetenswaardigheden uit het Maaseiker verleden en heden. Het blad wordt nu nog steeds gerealiseerd door de enthousiaste, grotendeels zelfde redactie als eertijds! De nood aan jonge medewerkers is groot, ondanks de frisse en jaarlijks nieuwe vormgeving van het blad door Rita Westhovens.

Wie het boekje in zijn handen krijgt moet met mij beamen dat deze geestdriftige en tactvolle amateurs telkens weer een eindwerk realiseren dat stukken beter is dan veel publicaties van besmukte specialisten. Onderstreept moet zeker worden met hoeveel onbaatzuchtige energie deze mensen deze periodiek telkens weer gerealiseerd krijgen.

De artikelen dragen een kwaliteitslabel van kritisch raffinement en fijngevoeligheid, van diversiteit en een ongebonden politieke opstelling. Voornamen rubrieken vormen

- de geschiedkunde: met reeksen over de Franse Revolutie, over Van Eyck,
- de heemkunde: o.m. verenigingsleven in heden en verleden
- de dialectologie, vaak met sappige woorden en uitdrukkingen zoals ("*jóng, zaeg nów neet zoe lang*").
- toponymie: de herkomst van allerlei plaatsnamen.

Heel wat publicaties zijn gebaseerd op bronnen uit het **Maaseiker Documentatiecentrum**. Het is niet toevallig dat aan de wieg van deze instelling heel wat van dezelfde onbaatzuchtige pioniers staan. Oorspronkelijk slaagde de redactie er in het blaadje gratis huis aan huis in Maaseik te laten bezorgen. Nu werkt men met een betalend abonneebestand, waarbij men zich nergens door commerciële advertenties van de wijs laat brengen.

De Maaseikenaar kent gelukkig een zeer ruim bereik: 600 abonnees vinden het blad in Maaseik in hun bus; en zomaar eventjes 400 mensen buiten de stad! Op deze manier mag de Maaseikenaar zich er terecht op beroemen het contactorgaan te zijn van de stad met haar zonen en dochters in den verre.

Bij deze feliciteren wij de redactie van *De Maaseikenaar*. Graag bieden wij U een plechtig diploma aan, alsook een waardebon die uw werking naar de toekomst toe een welgemeende steun in de rug mag vormen. Ik ben ervan overtuigd dat de naamdrager van de prijs, Pater Sangers, ook met deze laureaat, trouwens één van zijn geesteskinderen, erg content zou zijn.

Van harte proficiat!!!

Een geluk bij een ongeluk

Verleden zondag gebeurde hier bijna een zonderling liefdesdrama. M. Martens, postbediende van Lanaeken, vroeger te Maeseyck woonachtig, kwam hier zijn lief bezoeken. Deze aan den statieweg ziende wachten, kreeg hij het te warm en sprong in enen heiligen ijver van den rollenden tram.

Ongelukkiglijk sprong hij mis en rolde op den grond, onder den tram, waar hij gelukkig tegen den borduur bleef liggen. M. Martens bekwam slechts een kleine schram, veroorzaakt door de voettrede.

't Was nog een geluk bij een ongeluk.

(Maas- en Kempenbode, 9/2/1914)

MAASEIKER NATUUR

De TORENVALK (*Falco tinnunculus*)

6 Frans Keijers

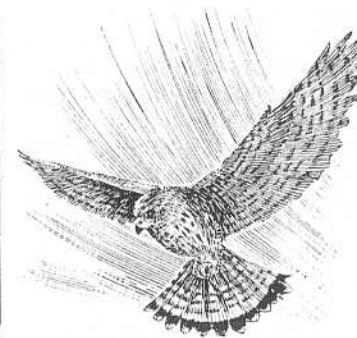
Een opvallende verschijning langs de wegen rond Maaseik is toch wel de torenvalk, vooral door zijn bijzondere manier van jagen op kleine knaagdieren, insecten, en andere kleinere grondieren

in het gras. De Torenvalk zie je dikwijls wiekend in de lucht hangen, meestal met zijn kop in de wind en omlaag gehouden staart, alsof hij vastgepind zit in de lucht. Dit gedrag noemt men "bidden". Vanuit deze positie zoekt hij zijn prooi en duikt van op geringe hoogte pijlsnel naar het niets vermoedende slachtofferetje.

De naam verradt wel iets, maar lang niet alles, over de verblijfplaats van deze kleine valk. Hij bouwt zijn nest wel eens in holten op hoge gebouwen of torens en hij schuwt het stadsmidden ook niet, maar dikwijls vindt men zijn eieren ook in een oud kraaien- of eksternest of in een open nestkast. Zijn kleinere neef de kleine torenvalk, die bij ons zeldzaam is, is nog meer een stadsbewoner dan onze torenvalk. In het mooie Spaanse stadje Trujillo kan je deze kleine torenvalk met tientallen waarnemen.

De torenvalk is kleiner dan een kraai maar groter dan een merel. Het wijfje is het grootst (36 cm van kop tot staarteinde), het mannetje meet 32 cm. Het verschil in geslacht (geslachtsdimorfisme) is niet alleen goed waarneembaar door het grootteverschil, maar ook door de kleur van het verenkleed. Het mannetje heeft een grijze kop met donkere snor (lang gerekte vlek onder de ogen), een grijze staart met op het einde een zwarte dwarsband met witte zoom, de bovendelen zijn kastanjekleurig met donkere vlekken, de vleugeluiteinden zijn donkergrijs. De onderdelen zijn vaalgeel en gevlekt. De snavel is zwart met een gele washuid en ook rond de ogen zit een gele ring en de gele poten hebben zwarte klauwen. Het zijn deze klauwen, waar je mee moet oppassen als je een torenvalk vastneemt, want deze scherpe klauwen gaan zeer gemakkelijk door je vel. Het wijfje verschilt in kleuring vooral door de kastanjebruine en gebandeerde kop en bovendelen en ook de staart is

bruin en duidelijk gebandeerd. De torenvalk heeft de typische kenmerken van een valk, nl. slanke spitse vleugels en een vrij opvallend lange staart. Hij maakt ook korte en cirkelende glijvluchten en heeft een snelle vleugelslag met een combinatie van diepe en ondiepe slagen.

Deze vogel kan rond Maaseik regelmatig waargenomen worden, bvb. langs de Ringlaan jaagt hij regelmatig en hangt hij biddend langs de rand van de weg of zit hij op een paal of in een boompje. Buiten het broedseizoen maakt hij geen geluid, maar bij het aanbrengen van prooien voor de jongen en in het

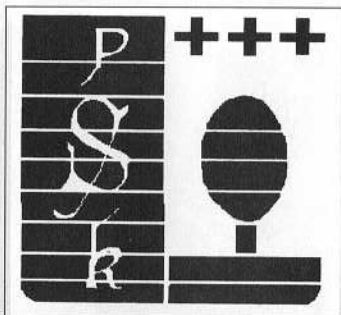
broedseizoen maakt hij een hel kekkerend geluid om zijn territorium kenbaar te maken of om zijn echtgenote te verwittigen. Het is vooral het wijfje dat de broedzorg van de roodbruin gevlekte eieren voor zijn rekening neemt gedurende 28-31 dagen. Het mannetje brengt voer aan voor het wijfje tijdens het broeden, het wijfje verlaat dan het nest om deze prooi op een vaste plaats op te eten. Gedurende die tijd gaat het mannetje op de eieren zitten. Soms valt hij daar in slaap, waarschijnlijk vermoeid van het jagen. De jongen verlaten het nest na ongeveer 4 weken. Vele mensen verwisselen deze prooivogel

7

met een sperwer, waarschijnlijk omdat de naam "sperwer" meer bekend is en voor hen het prototype is van roofvogel. Een sperwer jaagt al vliegend op zijn prooi, hij bidt niet en heeft niet de spitse vleugels van een valk en heeft ook niet de mooie kastanjebruine kleur op de rug. Het is meestal een kwestie van iets nauwkeuriger kijken en wat meer moeite doen om de dierenwereld rondom ons te leren kennen en zo ervan te gaan houden. Er zijn bij ons geen gewervelde wilde dieren die zich zo gemakkelijk laten bewonderen als vogels. Let eens op in je eigen omgeving en de biddende torenvalk zal ook voor jou een genot worden om naar te kijken, hoe knap hij ter plaatse in de lucht kan blijven "bidden" en plots zijn bidplaats verandert omdat de prooi waarschijnlijk gealarmeerd werd. Je zal ook merken, dat niet elke duikvlucht vanaf zijn bidplaats een succes is, sommige muizen of hagedisjes zijn slimmer of sneller dan andere en zo zie je maar weer dat de natuurlijke selectie zich ook voordoet in de Maaseiker natuur. Veel kijkplezier!

Bibliografie

IB TRAP-LIND, *De Torenavalk, Kosmosvogelmonografieën, Kosmos Amsterdam-Antwerpen.*
R.T. PETERSON, G. MOUNTFORT, P.A.D. *HOLLON, Petersons vogelgids p.81. pl. 30, kaart 93.*
J.E. SLUITERS, *Prisma-vogelgids p.52, pl. 22 en 23.*
A. KELLE, H. STURM, *Prisma-Dierengids p. 81.*
RAIFFEISENKAS, *Courante vogels, p. 50 en 51.*

De Pater Sangerskring

nodigt u uit:

* op dinsdag 22 januari om 20 uur in het Parochiecentrum: een lezing door de oud-Secretaris-Generaal van de NAVO en Minister van Staat dhr. **Willy Claes**.

Hij zal spreken over het thema "Het internationaal terrorisme, een uitdaging voor de 21ste eeuw". Iedereen is welkom. Voor leden gratis. Niet-leden betalen 2,5 euro.

* op zaterdag 16 februari om 20 uur in het Parochiecentrum: derde grote **Quizavond**. Iedereen kan meedoen.

Info:
Jos Henckens, Weg naar As 90,
3670 Gruitrode,
tel. 089-858944
e-mail vi@teletraffic.be of
Annie Metten, Capucienenstraat 10,
3680 Maaseik, tel. 089-565926.

Jos Henckens.
Voorzitter

"West-Limburgers" sterk in 5de Inter-Limburgs dictee te Maaseik

Martin Goossens

Het grensoverschrijdende Inter-Limburgs dictee vierde dit jaar zijn 1ste lustrum en is voor de 2de maal in Belgisch-Limburg georganiseerd. Na driemaal Stein en vorig jaar Bilzen was dit jaar Maaseik de gaststad. De medewerkers van de plaatselijke openbare bibliotheek onder leiding van

bibliothecaris Martin Goossens hebben, in samenwerking met het Cultuurcentrum Achter Olmen, De Pater Sangerskring en de Maasketen Jan Van Eyck, er alles aan gedaan om dit dictee in goede banen te leiden op de vooravond van de Inter-Limburgse boekenbeurs.

Meer dan 50 taalvaardige kandidaten uit beide Limburgen hebben hun kennis getest in het Cultuurcentrum Achter Olmen te Maaseik op vrijdag 26 oktober om 19.00 uur. De deelnemers werden onderverdeeld in 3 categorieën. De jongeren tot 18 jaar werden bij de jeugd ingedeeld, de jongste was pas 11. Limburgers die beroepshalve met taal bezig zijn en die alle dictees afschuimen werden in de categorie 'Professionelen' ingedeeld. Al de anderen werden ingedeeld bij de amateurs.

Het dictee heeft tot doel "Limburgers" samen te brengen rond de Nederlandse taal.

Een vakkundige jury onder leiding van Jaak Bergers had voor een toepasselijk dictee gezorgd.

"Van spijkerschrifttabletten tot digitale bibliotheek", naar een ontwerp van Theo

De deelnemers aan het werk in de zaal Achterolmen.

Burgemeester Jan Creemers bekroont winnaar Joost Verheyen.

Kees, was de titel van het dictee met vele valkuilen en spitsvondigheden. Schrijven we nu de "geüpdate catalogus" of moeten we het bij de "geüpdatete catalogus" houden?

Zelfs de Fratersschool zorgde voor moeilijkheden bij deelnemers van buiten Maaseik. Een fraterschool (met één S) bestaat ook. De bieb en niet bib is een correct woord voor de bibliotheek. Een dictee voorlezen vraagt enige vaardigheid. We waren uiteraard zeer tevreden dat onze Maaseikse TV-ster Frieda Van Wijck, de dochter van Tony, deze moeilijke taak tot ieders tevredenheid op zich heeft genomen. Na het voorlezen overliep de voorzitter van de jury Jaak Bergers het dictee op een reuzengroot scherm. Ondertussen

hadden meer dan 20 correctoren hun handen vol om de fouten uit de teksten te halen.

De prijsuitreiking werd in goede banen geleid door Frieda Van Wijck. Uit handen van Burgemeester Jan Creemers en Schepen voor Cultuur Laurens Leurs, die beiden buiten competitie meegedaan hebben en die net hetzelfde aantal fouten hadden, kregen de winnaars per categorie een mooie oorkonde en een waardebon.

Opmerkelijk is dat de Nederlandse deelnemers naar huis geschreven werden. Hun beste kandidaat maakte 12 fouten. Dat de Vlamingen beter zijn in de geschreven taal werd nogmaals bewezen.

Uitslag :

professionelen

1. Joost Verheyen
Heusden 0 fouten
2. Diederik van Coillie
Hechtel-Eksel 3 fouten
3. Jean Spelmans
Kuringen 4 fouten

amateurs

- Jef Leplae
St Truiden 5 fouten
- Eduard Van Hove
Maaseik 6 fouten
- Ingrid Lambregs Bilzen
- Peter Mijers Sittard 12 fouten

jeugd

- Leen Paumen
Maaseik
- Dorien Schrooten
Maaseik
- Dries Witters
Meeuwen-Gruitrode

Twee eeuwen Diepbeekhoeve

Raymond Driessen

Inleiding

In vroegere eeuwen - en eigenlijk is er wat dat betreft nog niet eens zoveel veranderd - bestond Heppeneert uit zo'n 30 à 40 huizen, samengetroept in de schaduw van de kerktoren en enkele grote boerenhoeven, een eind uit het centrum, maar tussen hun eigen

landerijen gelegen. Die grote boerenhoeven - Nuchelen, Krauwelbos, de Waay, Stegmans ... - behoorden echter niet toe aan autochtone inwoners van Heppeneert maar aan edellieden of aan rijke burgers en werden meestal verpacht voor de helft van de opbrengst, voor "de halve schoof".

Uitzondering daarop vormde de hoeve de Diepbeek, langs de Zanderbeek gelegen, aan wier andere naam zij trouwens haar eigen naam ontleent. De Diepbeek werd namelijk eeuwen lang door haar boeren - eigenaars in eigen beheer uitgebaat.

Sinds wanneer precies er op die plaats een landbouwuitbating met eigen woon - en bedrijfsgebouwen lag, is natuurlijk bij gebrek aan documenten niet meer vast te stellen. Laat ons daarom maar beginnen op 14 juli 1589. Op die datum krijgt Willem Portugaels, burger van Maaseik, van de Luikse Rekenkamer toelating om een (water)molen "ome koren te malen" op te richten "op die diepbeek", tegen een jaarlijkse cijns van één gulden Brabants. (1) Zo vanzelfsprekend is dat octrooi niet,

omdat in Heppeneert al een molen, het zogenaamde "Pletsmoelken" gelegen is, al diende dat mogelijk niet op de eerste plaats om graan te malen. Bovendien lag er niet ver van de Maaseiker wallen een bisschoppelijke banmolen. Wie in Maaseik meel wilde verhandelen, was verplicht zijn granen op die molen, tegen betaling, te laten malen en dat bracht geld in het laadje van de Bisschopstafel in Luik. Wie kon en durfde, probeerde aan die verplichting te ontkomen, maar de Luikse Rekenkamer zag nauwlettend toe op haar prerogatieven. Zowel bijvoorbeeld op 19 december 1611 als op 9 maart 1613 neemt zij maatregelen tegen personen die "alderhandt meel op andere meulens dan de voorsc(reven) bannermolen gemaelen, in onse stadt Maseick mietbrenghen en vercoopen ..." (2) De molen op de Diepbeek werd dus blijkbaar niet als concurrentie voor de banmolen aanzien, zo zij er al gekomen is, want het laatste decennium van de 16de eeuw is voor het Maasdal één van de ergste uit de Tachtigjarige Oorlog.

Dieters

Vastere grond onder de voeten krijgen wij op 21 mei 1669. (3) Op die datum verschijnen Jan Dietrich en zijn echtgenote Anna Schetters voor de schepenen van Maaseik. Zij verklaren van het Agnetenconvent 500 gulden geleend te hebben tegen 5 % per jaar. Als borg stellen zij onder andere hun "huys ende hoff gelegen op de Deepbeek, reygenoten ter eenre Willem Lievevoens, voorhoeff Crouwelbosch erve, ter andere Joncker Bormans". Jan Dieters woont er trouwens reeds in 1667. (4)

Jan en Anna hebben als (overlevende) kinderen twee zonen, Lucas die (als oudste?) de hoeve zal erven en Jan junior, "soldaet op het Prinselijk Casteel van Luyck tot Stochem". Verder zijn er twee dochters, respectievelijk gehuwd met Helger Noetmans en Aret

Souvereins of Severijns. In 1693 is vader Jan reeds overleden, maar moeder Anna leeft nog. Moeder Anna en haar vier kinderen sluiten dan namelijk een overeenkomst in verband met de erfenis van Catharina Schetters alias Kleynen. De familie Dieters wordt zodoende een half bunder land rijker "gelegen .. ontrent de Steenen Brugge". (5) Nog in 1714 handelen de beide broers (geen van beiden kan schrijven) een onderdeel van deze erfenis af. (6)

Omdat de parochieregisters van Heppeneert niet zover teruggaan, is de sterfdatum van Jan senior niet bekend. Wij komen hem in ieder geval al niet meer tegen op 27 mei 1675, wanneer zijn zoon Lucas zich samen met de andere "innegesetenen en nabueren des dorps Heppenert" garant stelt voor een lening van 200 rijksdaalders à 5% om daarmee de Spaanse "bedwongene contributie voor fouragie etc" te betalen. (7) Waarschijnlijk was vader Jan op dat ogenblik reeds overleden, zoniet zou hij zelf in genoemde akte zo goed als zeker als "bedrijfshoofd" van de Diepbeek hebben gefungeerd. Lucas wordt nog eens met naam vermeld in een andere Heppeneertse lening uit 1686, bedoeld om daarmee de kerktoren (opnieuw) op te bouwen. (8) In datzelfde jaar doet hij zijn beklag omdat hij nog steeds de 12 pattacons niet heeft ontvangen die de gemeente hem had toegezegd omdat hij in 1675 (!) met kar en paard voorspan had verleend naar het leger in Roermond. (9)

De lening uit 1669 was bij de dood van Jan senior nog steeds niet terugbetaald en dat is evenmin het geval in 1694. Zoon Lucas, de erfgenaam van de Diepbeek, heeft die lening mee overgenomen, omdat de hoeve nu eenmaal mee als borg diende. De laatste jaren van de 17de eeuw zijn echter een zware tijd. Slechte oogsten en oorlogsjaren volgen elkaar op in een onzalige combinatie. (10)

Inkwartierungen van soldaten, gedwongen leveringen, epidemieën allerhande doen de priorin van de Agneten spreken van "de algemeijne miserie deses tijts", wanneer zij haar goed hart laat spreken. Omwille van die slechte tijden en omdat er daarenboven nog brand geweest is op de Diepbeek, mag Lucas Dieters voortaan volstaan met een jaarlijkse interest van 15 gulden in plaats van de oorspronkelijke 25 gulden. (11) Als burgemeester van Heppeneert plaatst Lucas zijn merkteken onder een lening van 200 pattacons à 4% om daarmee "de ruijterslasten vanden lesten oorlogh" te betalen. (12)

Lucas Dieters was gehuwd met Maria Janssen. Omdat, zoals reeds vermeld, de Heppeneerter parochieregisters van voor 1700 ontbreken, is over de gezinssamenstelling niets met absolute stelligheid te zeggen. Twee kinderen zijn evenwel met zekerheid bekend. Er is zoon Hendrik, een eerste maal getrouwd met Margaretha Breidenraeths, die de Diepbeek verlaat om halfwin te worden op Krauwelbos. (13) Na haar overlijden hertrouwt hij met de Elerse Joanna Geutjens en vestigt zich vervolgens in haar woonplaats. Opnieuw weduwnaar geworden, stapt hij nog een derde maal in het huwelijk met Catharina Lucas. Uit de twee verbintenissen worden er kinderen geboren, zodat het niet hoeft te verbazen dat flink wat Elenaren deze Hendrik tot hun voorvader mogen rekenen.

Stappers

Op de Diepbeek blijven Lucas en Maria Dieters - Janssen achter. Zij baten het bedrijf verder uit, daarin bijgestaan door hun dochter Gertruyd en haar man Jacob Stappers, getrouwd op 15 april 1708. Dat gebeurt klaarblijkelijk tot grote tevredenheid van de beide oudjes, getuige de schenking die verleden wordt voor notaris Caters. Na hun beider dood krijgen Jacob en Gertruyd vooruit "karre

en peerdt, ploegh en eeghden met sijn toebehoir ende twee van de beste koijbeesten wije oock de halvesie landerien met hun toebehoir", als dank voor wat zij hun (schoon)ouders hebben voorgeschoten. (14)

Het overlijden van Lucas Dieters vinden wij niet terug in de parochieregisters van Heppeneert, maar hij leeft dus nog in 1714. Op 4 mei 1724 staat een zekere Jansen Joanna als overleden vermeld, de enige met die achternaam in het ganse register. Zou zij Maria Dieters - Janssen kunnen zijn? In elk geval zijn zij beiden overleden voor 1731. Dan verdelen Hendrik Dieters en Jacob Stappers de onroerende goederen van hun (schoon)ouders. (15) Hendrik erft twee percelen van ieder een half bunder onder Heppeneert en Jacob erft de overige onroerende goederen, inclusief de Diepbeek. Dat blijkt namelijk wanneer hij een maand later samen met zijn echtgenote 100 gulden leent met als borg "scheur en huys tot Heppenaert gelegen". (16)

Bongaerts

Nog geen twintig jaar later is alweer een volgende generatie aan zet. De erfgenamen van Jacob Stappers namelijk: 1. Tisken Selissen, weduwe van Joes Stappers, 2. Joes Bongaerts en echtgenote Mechtildis Stappers, 3. Hendrick Stappers, 4. Lucas Stappers en 5. Maria Stappers verkopen dan aan hun zwager Joes Bongaerts voornoemd "huijs en hof genaemt de diebeek, boomgaert, bemde, landerien etc." (17)

In 1748 maakt Laurens Wijnen, op dat ogenblik halfwin op Nuchelen, kapitein van Heppeneert en landmeter, een lijst op met het oog op het innen van een belasting, het schouwgeld, geheven naar rato van het aantal schouwen per woning. De Diepbeek komt erop voor met één schouw als "de erfgen. van Jacob Stappers zall. in eijghendom

besittende". (18) Joes Bongaerts woont er nog wanneer hij in 1770 verschillende percelen grond in Heppeneert aankoopt. (19) Hij sterft er op 6 juni 1772.

In 1775 sluiten zijn weduwe en haar kinderen Mathijs Bongers en de minderjarige Maria Gertrudis Bongers, vergezeld van haar oom en voogd, een uitgebreide overeenkomst met het derde kind, Hendrina Bongers en haar man Joannes Deckers, opdat deze laatste "eene vaste wooning onder Heppenert soude hebben ende den ackerbouw soude kunnen doen". Bij de Diepbeek ligt "sekere vervallene timmeragie ... die sij tot een bermplaets is gebruyckende".

Timmerman Jacobus Opteynd en metselaar Augustinus Stox hebben de waarde ervan geschat en Joannes Deckers koopt die nu voor 340 gulden. Hij koopt ook de weide en de "moeshof", maar die moet hij niet betalen, mits hij zijn schoonmoeder haar leven lang de jaarlijkse interest van 15 schellingen uitkeert. Omdat de Diepbeek nog steeds bezwaard is met de lening van 500 gulden uit 1669, belooft hij de 15 gulden interest alleen op zich te nemen. Indien hij die stipt voldoet, moet hij de 15 schellingen aan zijn schoonmoeder niet betalen. Als zij zal komen te overlijden, valt die schuld terug ten laste van de gezamenlijke erfgenamen. Bovendien worden hem uit de onverdeelde landerijen een aantal toegewezen "met mestrecht ende vrugten" omdat hij nu eenmaal "den acker geerne als nu sou willen drijven ende van geene landerijen voorsien is". Het spreekt vanzelf dat bij een eventuele latere erfensdeling de andere erfgenamen een deel van gelijke waarde vooruit zullen krijgen. (20)

Deckers en Steyvers

En weer vererft de Diepbeek in de vrouwelijke lijn. Om aan haar zoon Mathijs Bongers zijn erfdeel te kunnen uitbetalen, leent Mechtildis Bongers -

Stappers namens haar dochter Gertrudis 300 gulden van de Agneten van Maaseik, ook nu weer met als borg onder andere de Diepbeek. (21) Drie dagen later volgt de definitieve erfensdeling in drie parten. De ongehuwde Gertudis Bongers krijgt "het ouderlijk huijs genaemt de Diepbeek onder Heppenert ontrent Crouwelbosch hof gelegen met aengehoorende schuij, stallingen en andere gebouwen", maar haar broer en zus hebben daardoor ieder recht op 300 gulden. Moeder behoudt zich haar leven lang het woonrecht op de Diepbeek voor en reserveert zich de bijen die na haar dood moeten verdeeld worden onder haar drie kinderen. Bovendien moeten zij ieder jaarlijks aan hun moeder leveren : 1 malder rogge, 1 malder boekweit, 1 vat tarwe en 15 gulden. Het merendeel van de landerijen komt in het onverdeeld bezit van de erfgenamen. Verder is afgesproken dat beide zussen de waterput en de bakoven op de Diepbeek samen zullen gebruiken en onderhouden. (22)

Op 2 april 1777 treedt Gertrudis Bongers in het huwelijk met Mathijs Steyvers. Vanaf nu bevinden er zich dus twee bedrijven op de Diepbeek : de nieuwe en grotere boerderij van het echtpaar Steyvers - Bongers en de kleinere en oudere van het echtpaar Deckers - Bongers. Op de kaart van de tienden van Heppeneert, vervaardigd in 1774 en volgende jaren, staat onder nummer 3195 het perceel van de Diepbeek, 191 roeden groot dat twee huisplaatsen bevat. (23) Beide gebouwen gaan (voorlopig) door het leven onder de verwarrende benaming "Diepbeek", zoals blijkt uit twee geldleningen uit 1780. (24) Samen met Adam Smeets vertegenwoordigt Mathijs Steyvers de gemeente Heppeneert bij de lening van een bedrag van 1000 gulden à 3% "tot betalinge der kosten aen de batte".

De komst van de Franse revolutionaire legers heeft ook voor Heppeneert en de

Diepbeek grote gevolgen. De gemeenterekening van 1796 heeft in bijlage een aantal bonnen met op naam de leveringen van "schaepen" en/of "koeybeesten" aan de rekwirende Fransen. Ook de Diepbeek ontsnapt daaraan niet. (25) De Franse volkstelling leert ons dat op "de kleine Diepbeek" de weduwe Deckers woont met drie van haar kinderen en geholpen door één "knecht" en twee "maegten". Op "de grote Diepbeek" verblijft de weduwe Steyvers, bijgestaan door één inwonende "knecht". Heel Heppeneert blijkt dan niet meer dan 104 inwoners te tellen. (26) Ook de Franse conscriptie eist haar deel. Kruisheer Wieërs publiceerde de brief van Jacobus Peymen, wiens moeder een meisje Stappers is en wiens broer Theodoor wij nog hierna als bewoner van de Diepbeek zullen ontmoeten. (27)

De kinderen Deckers - Bongers, namelijk Peter Joannes en Henricus Deckers, akkerlieden, Heppeneert, Gertrudis Deckers en haar man Theodorus Peters, akkerman, Elen, Elisabeth Deckers en echtgenoot Mathijs Hagen, akkerman, Elen, verkopen in 1815 openbaar het huis "ter plaatse genaamd de Diepbeek". (28) De gebouwen die daar oorspronkelijk stonden, zijn intussen reeds lang verdwenen, maar er wonen nog steeds Deckers in Heppeneert en een tak van de familie, in de jaren 1860 uitgeweken naar Minnesota heeft onlangs weer contact aangeknoopt met de Maaslandse "roots". (29) De vier kinderen Steyvers - Bongers delen hun ouderlijk erfdeel in 1827. De "Debeek" valt toe aan dochter Mechtildis Steyvers, gehuwd met Theodoor Peymen. (30)

Peymen

De volgende bewoners van de Diepbeek dragen dus voor de zoveelste maal een nieuwe achternaam, maar het zijn nog steeds rechtstreekse afstammelingen van Jan Dietrich die twee eeuwen eerder de hoeve uitbaatte. Het verhaal van deze

markante landbouwwinning zou zelfs nog enkele generaties verder gezet kunnen worden, met dezelfde bemerking als resultaat. Weinig Maaseiker landbouwbedrijven zullen een dergelijke vaste lijn in hun bewoningsgeschiedenis kunnen voorleggen. (31)

NOTEN

- (1) Luik, Rijksarchief, Chambre des Comptes, 73, 356 rto. - 357 rto.
- (2) Luik, Rijksarchief, Chambre des Comptes, 77, 37 rto. - vso. en 78 vso.
- (3) Hasselt, Rijksarchief, Maaseik, Gichten, 18, 437 vso. - 438 rto.
- (4) G. Claessens, 23 mei 1667: "ter anderen sijde Jan Dedrich op de beek". Alle hierna geciteerde notarisakten bevinden zich in het Rijksarchief in Hasselt.
- (5) J. De Ponte, 14 maart 1693. Zie ook de parochieregisters van Stokkem.
- (6) L. Fabri, 3 december 1714.
- (7) B. Van Meeuwen, 27 mei 1675.
- (8) G. Claessens, 10 december 1686.
- (9) Hasselt, Rijksarchief, Maaseik, Rollen Loons Recht, 7, 1684 - 1710, 69 vso., 12 november 1686.
- (10) Driessen, R., Over de tienden van Heppeneert (17de - 18de eeuw), in : Limburg 75, 1996, blz. 65 - 80.
- (11) L. Fabri, 22 augustus 1694.
- (12) L. Craghs, 5 oktober 1698.
- (13) J.J. Claessens, 13 december 1707, waar hij zich als dusdanig mede borg stelt bij een lening van de gemeente Heppeneert.
- (14) L.T. Caters, 11 januari 1720.
- (15) J.H. Van Rey, 8 april 1731.
- (16) J.H. Van Rey, 14 mei 1731.
- (17) J.A. Prinssen, 12 februari 1748.
- (18) Luik, Rijksarchief, Etats, 1468. Zie ook : Hendrickx, M., in : Mariaklokje uit Heppeneert, nr. 4, april 1958.
- (19) G.C. Van der Meer, 9 juli 1770.
- (20) J. Leenders, 26 mei 1775.
- (21) J. Leenders, 22 augustus 1776.
- (22) J. Leenders, 25 augustus 1776.
- (23) Indertijd gesignaleerd door wijlen M. Hendrickx die de kaart met uiterste precisie hertekende.
- (24) J. Leenders, 28 februari 1780 en 1 maart 1780.
- (25) Maastricht, Rijksarchief, Frans Archief, 3261.
- (26) Maastricht, Rijksarchief, Frans Archief, 1047.
- (27) Wieërs, A., Soldaat van Napoleon uit Heppeneert, in : Limburg 52, 1973, blz. 180 - 182.

- (28) J.H.F. Schoolmeesters, 13 februari 1815.
 (29) Boonen, M., Deckers : een Maaseiker pioniersfamilie in Amerika, in : De Maaseikenaar 26, 1995, blz. 113 - 115. Voor meer gegevens over de Maaslandse trek naar Minnesota, zie bijvoorbeeld : Driessen, R., Over het groot water, in : De Gouden Sleutel 7, nr. 3, blz. 2 - 9 en nr. 4, blz. 7 - 23 en in : De Gouden Sleutel 8, 1993, nr. 1, blz. 6 - 11 en nr. 2, blz. 11 - 19.
 (30) J.H.F. Schoolmeesters, 14 april 1827.
 (31) Gouden priesterjubiläum André Peymen, in : De Gouden Sleutel 13, 1998, blz. 58 - 59.

Mezeiker vastelaovend

Tony Van Wijck

De vastelaovend vilt vreug in 2002.
 Onthaw de volgende data:
 Prinsezitting: zaoterdig 19 jan. 2002
 Kènjerzitting: zondig 27 jan. 2002
 Prinserceptie en verkleid bal:
 zaoterdig 2 fib. 2002
 Oeëpening van de vastelaovend op stadhóws: zaterdig 9 fib. 2002
 Vastelaovesmaondig: 11 fib. 2002
 Vastelaovesdieënsdig en kloonjestoet: 12 fib. 2002
 Asgoonsdig en hieëringe bi-jte: 13 fib. 2002
 HAWFVASTE: zondig 10 mieërt 2002.

De redactie van de "Maaseikenaar" wèns uch eine zalige vastelaovend. ALAAF!

GENEALOGIE

Familie Leyen

Tony Van Wijck

Onze redactie ontving een brief (e-mail) van de Heer Luc Everts (Nieuwstadpoort 36 te 3960 BREE) waarin hij schrijft *"Mijn moeder, Thérèse Everts-Leyen, Van Eycklaan 5, Maaseik, ontving vanuit Brussel het onderstaand verzoek om inlichtingen en/of documenten aangaande Joanna Leyen (*Maaseik 06-01-1819). Verschillende kinderen van Joanna Leyen, onder wie vooral Marie Popelin hebben blijkbaar in de tweede helft van de 19de eeuw naam en faam gemaakt. Het ware wellicht interessant om de inhoud van dit schrijven in de volgende uitgave van De Maaseikenaar op te nemen. Misschien kan op die wijze Mevr. Daniela Coco, de schrijfster van het nog uit te geven boek over Marie Popelin aan bijkomende of nieuwe gegevens geraken in verband met de in Maaseik woonachtige familie van moederskant van het hoofdpersonage."*

Ik ben bezig met het schrijven van een boek over Marie POPELIN (1846-1913), dochter van Joanna Leyen.

Marie Popelin was de eerste vrouw die in België de titel van doctor in de rechten verwierf en eveneens trachtte advocaat te worden, wat haar geweigerd werd,

gelet op haar geslacht. Zij leverde dan tot op het einde van haar leven een feministische strijd zowel in België als in het buitenland.

Zij had twee zusters: Louise, die de eerste vrouwelijke apotheker werd in België, overleed te Brussel in 1937, Emma, onderwijzeres, in 1881 overleden te Mons op 24-jarige leeftijd. Zij had eveneens twee broers: Emile, militair en ontdekkingsreiziger, overleden in Afrika in 1881, en Fernand, doctor in de geneeskunde, overleden te Rochefort in 1912.

Deze buitengewone familie verdween zonder nageslacht. Bijgevolg heb ik tot op heden slechts enkele zeldzame documenten van privé-aard (brieven, krantenknipsels, foto's, ...) kunnen terugvinden.

De reden waarom ik zo vrij ben U te schrijven is dat, zoals hiervoor vermeld, de moeder van deze vijf kinderen Popelin, mevrouw Joanna Leyen was, geboren te Maaseik op 06/01/1819 en overleden te Brussel op 22/02/1900.

Misschien beschikt U over documenten, informatie of gewoonweg over familiale anekdotes die mijn documentatie nuttig zouden kunnen aanvullen?

Het is inderdaad niet uitgesloten dat Joanna Leyen naar haar in Maaseik gebleven familie zou hebben geschreven of deze familie documenten zou hebben toegestuurd over haar leven in Brussel met haar kinderen.

Het is ook niet onmogelijk dat de erfopvolging van deze familie, die geen rechtstreekse nakomelingen had, voor gevolg heeft gehad dat bepaalde documenten in zijlinies van de familie Leyen zijn beland.

In de (spijtig genoeg geringe) hoop dat zulks het geval is geweest, geef ik U

hierna de inlichtingen waarover ik beschik betreffende Joanna Leyen.

De grootouders van Joanna Leyen langs vaderszijde waren Leonardus Leyen en Marie Poelemans. Zij hadden met name een zoon, Theodorus Leyen (22/07/1790 - 21/03/1857).

Theodorus, timmerman en meubelmaker, huwde met Anna Margarita Opgenendt (1794-1871), naaister. (Volgens de akten werd haar naam ook als volgt geschreven: Op 't Eindt of Opgenente.)

Zij hadden minstens tien kinderen:
Joanna (06/01/1819 - 22/02/1900)
Catherine-Joséphine (geboren in 1819, huisbediende te Brussel)
Mathieu (geboren in 1821, schrijnwerker te Dendermonde)
Anna (geboren in 1825, bediende)
Pauline (geboren in 1829, die te Hasselt en vervolgens te Leopoldsburg werkzaam was)
Regina (geboren in 1837)
Marie-Thérèse-Hubertine (geboren in 1832)
Carina (geboren in 1836)
Julius (geboren in 1838)
Jan (geboren in 1840)

Ik weet niet welke de professionele bezigheid was van Joanna, doch vermoed dat zij, net zoals haar zuster Catherine, zich oorspronkelijk te Brussel is gaan vestigen om er als huisbediende te worden tewerkgesteld alvorens met Joseph Sébastien Popelin (bediende) te huwen en dit werk dan stop te zetten teneinde hun vijf kinderen groot te brengen.

Haar ouders, haar broers en zussen bleven voor het merendeel in Maaseik wonen, meer bepaald te Sint-Jansberg, achtereenvolgens aan de Capucienstraat (sic) 238, aan het Lekkerstraatje 2 en aan het Lekkerstraatje 237.

Ik dank U bij voorbaat van harte voor alle inlichtingen die U mij betreffende Joanna Leyen en haar kinderen zult kunnen verschaffen. Uw raadgevingen in dit verband zijn uiteraard ook welkom. Inmiddels verblijf ik.

Hoogachtend.

29 augustus 2001

Daniela Coco
Saffierstraat 28 bus 9
1030 Brussel
E-mail: da.co@infonie.be

**Geachte lezer,
Controleer eens bij je
familie of
vriendenkring of er
nog iemand is die
geen abonnement op
'De Maaseikenaar'
heeft.....**

Herinneringen uit mijn oorlogsjaren 1940-1945

Fragment uit "MIJN VERHAAL"

Henri Boonen

Met een beetje nostalgie denk ik nog vaak terug aan die prachtige zomerdagen van 1942, toen we gingen zwemmen, duiken en turnen in het recreatieoord van Gerard Repriels aan de Eikerpoort. De frisse geur van het beekwater, waarmee het zwembad was gevuld, de groene omgeving van heesters en bomen, het jong en verliefd zijn en de sentimentele liederen zoals "Zonnig Madeira", "Als op Capri de rozentuinen bloeien", "Le chant du Gardien", "Auf dem Dach der Welt, dort steht ein Storchennest", enz. deden ons, vreemd genoeg, de oorlogstijd vergeten. Op een groot bord stond te lezen: "Dit water komt van de heide en dennenbossen, is zuiver en kiemvrij, gecontroleerd door de Staat. Van achter zijn pick-up, die geïnstalleerd stond onder een lommerrijke boom, hield de eigenaar-badmeester zijn publiek in de gaten.

Enkele jaren voor de oorlog waren mijn vriend Thieu en ik er getuigen van geweest hoe op een zonnige zaterdagmiddag een zekere Vanderbiezen, student bij de Kruissheren en woonachtig te Maaseik in de

Hepperstraat, in het bad verdronk. De oorzaak van het ongeval werd toegeschreven aan het eten van een grote hoeveelheid kersen, die men vanaf de glijbaan kon plukken. We zagen hoe Gerard het levenloze lichaam uit het bad haalde en omstanders de kunstmatige ademhaling toepasten. Hetgeen helaas niet meer kon baten.

In het begin van de oorlog hadden we gezien hoe Duitse soldaten in het zwembad kwamen oefenen. In volle uitrusting werden ze in het bad te water gelaten en moesten ze dan maar zien hoe ze de andere kant bereikten.

Ook herinner ik me nog hoe onze vriend Martin er tijdens een oefening in de trapeze een spier scheurde, waardoor hij enkele weken werkonbekwaam werd.

Onder de oorlog kwamen er in het zwembad af en toe ook kerels van diverse pluimages, zoals Mathieu Nijs, alias "Thieu van Jet van Transvaal", een knaap van onze leeftijd. Nadat hij op zekere dag door een Duitse patrouille werd betrap met smokkelen en hij voor de keus gesteld werd om te worden weggevoerd naar Duitsland of in dienst te treden bij de SS, koos hij voor dit laatste. Met op zijn borst "SS Vlaanderen" getatoeëerd, dook hij in een onberispelijke houding van de hoogste wipplank. Ook zijn zwemcapaciteiten werden door velen met bewondering gadeslagen. Na de bevrijding werd hij als collaborateur met de vijand door de krijgsraad tot enkele jaren gevangenisstraf veroordeeld. Bij zijn invrijheidstelling besloot hij zich te laten inlijven bij het vreemdelingenlegioen. Hij vertrok toen naar Indo-China waarvan hij nooit meer is weergekeerd.

.Nog een andere opvallende bezoeker van het zwembad was de genaamde Sweerts. Als sergeant bij het Belgisch leger had hij tijdens de mobilisatie dienst gedaan aan de Zuid-Willemsvaart te

Zomer 1942 in het zwembad Repriels, van links naar rechts: Robert Daelemans, Jac. Thönissen, Mathieu Lenders, ondergetekende en Maurice Goedermans.

Lanklaar. Hij was er gehuwd met een meisje uit het dorp en liet zich al in 1941 inlijven bij de 'Waffen SS'. Na in Rusland enkele tijd te zijn ingezet aan het front, keerde hij terug naar zijn woonplaats Lanklaar. Vervolgens werd hij lid van de S.D. (Sicherheitsdienst). Hij was goed bevriend met Chrétien Driane. Regelmatig zagen we beide heren getooid in een keurig wit pak in een open limousine over de met zon overgoten straten en wegen van ons stadje rijden. Af en toe belandde het tweetal in het zwembad, waar Sweerts aan sommige personen zwemles gaf. Die kerels leefden als God in Frankrijk en

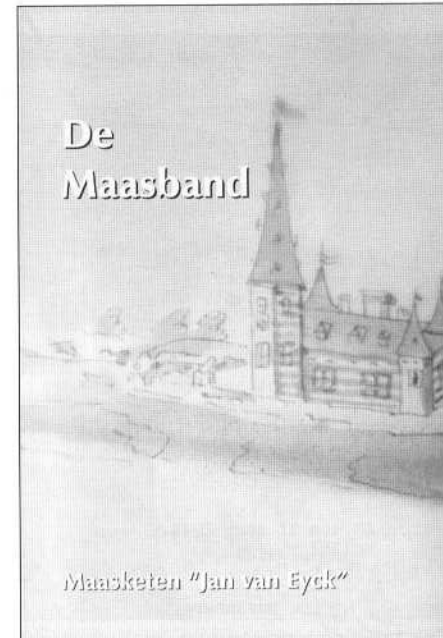
hadden blijkbaar geld in overvloed. Er werd gezegd dat ze als opdracht hadden onderduikers, partizanen, weerstanders en Russen op te sporen, evenals acties en razzia's te beramen. Geregeld hadden we Driane opgemerkt op de mijnwerkerstram die via Eisden naar Tongeren reed. Zich uiterlijk verdiepend in het dagblad "Volk en Staat" hoorde hij de gesprekken van de mijnwerkers af en observeerde hij of er zich onder ons geen ontvluchte krijgsgevangenen, onderduikers of geallieerde piloten schuil hielden. Ook hoorden we zeggen dat hij op

de mijn te Eisden regelmatig contact hield met de Duitse mijningenieur Herr Meyer. Op zwoele zomeravonden werd er 's zondags in het zwembad gedanst onder het met rozen en siringen begroeid prieeltje. Wanneer de duisternis viel moesten we naar huis, want licht aansteken mocht niet. Knapen zoals Martin en Jules Wolfs, Thieu Lenders en Jos Raedschelders die zich met mij en vele anderen over het dansvloertje voortbewogen op de melancholische tonen van de muziek, hebben helaas het einde van deze oorlog niet mogen beleven.

Maaseikenaren publiceren

Jaak Bergers

- * Door het wegvallen van de reeksen "Maaslandse Sprokkelingen" en "Kruimels langs de Maas", met historische en volkskundige inhoud, ontstond een leemte. De historische

en cultuurhistorische verkenningen van het gebied aan weerszijden van de Maas kregen moeilijker publiceeransen.

- * Het Grensmaasgebied was eeuwenlang een snij- en ontmoetingspunt van staten. Belangrijke machthebbers bepaalden er de wordingsgeschiedenis. De machtspolitiek ging er, zoals overal, vaak ten koste van het welzijn van de bevolking, zowel plattelandsbewoners als stedelingen.
- * De Maasketen Jan Van Eyck startte met een nieuwe historische reeks "De Maasband". Een eerste nummer van tweejaarlijkse Inter-Limburgse publicaties over het Maasland werd al gepresenteerd op de negende Inter-Limburgse Boekenbeurs te Maaseik op 27 oktober 2001. Hieraan werkten heel wat auteurs mee, onder wie ook de Maaseikenaren Martin Boonen en Kruisheer Roger Janssen. Dit eerste nummer bevat allerlei artikelen over hoe onze voorouders leefden of beter gezegd "moesten leven". Ook actuele zaken met eventuele ingrijpende gevolgen voor de toekomst komen aan bod. Een ander belangrijk deel van de negentien bijdragen behandelt aspecten van de volkscultuur in haar vele schakeringen.
- * Een aanrader voor geïnteresseerden in de geschiedenis van het Maasland aan beide zijden van de stroom die ons scheidt en bindt.
- * Besteladres: Toerisme Maasland (Bureau Maasketen Jan van Eyck, Genieskensstraat 151, B-3630 LEUT. Prijs 495 BEF of € 12,27.

Oorlogsprikelen 1940 - 1945

22 Martin Boonen

Van de heer Theo Van Dinter, geboren Maaseikenaar, thans wonende in Gent, ontvingen we het hieronder afgedrukte briefje.

Op 31 augustus 1944, nauwelijks 35 dagen voordat Maaseik door de geallieerden zou bevrijd worden, werden grote groepen 18-jarigen door de Duitsers opgevorderd om tijdelijk voor de bezetter tewerk te worden gesteld. Het betrof de aanleg van een landingsbaan voor vliegtuigen.

Ook de familie Van Dinter ontving zulke oproeping, maar hoogstwaarschijnlijk heeft de ambtenaar niet goed geweten wat te doen toen hij ontdekte dat er bij de familie Van Dinter twee 18-jarigen bestonden, wel de tweeling Clement en Theo. De verbaasde opsteller heeft hun dan maar zelf de keuze gelaten.

Of de Maaseiker jongelui veel eelt ontwikkeld hebben bij hun werk aan het aanleggen van een vliegveld in Wiemesmeer durven, wij te betwijfelen. Het was wel vroeg opstaan en een lange, slaperige tramrit van twee en een half uur. Snelheidsduivels!

Stad MAASEIK.

aan de heer *Van Dinter Clement of*
Theodor

Borch -straat

Maaseik.

De Duitse Overheid verplicht mij U op te vorderen voor tewerkstelling aan het bouwondernemen Wiemesmeer (gemeente Zutendaal) aan de baan Zutendaal - Asch, van 1 Sept. tot 7 Sept. en van 15 Sept. tot 21 Sept. 1944. Betaling zal geschieden volgens tarief - gemiddeld uurloon 6,75. U dient spade of houweel (ploche) mede te nemen. Het vervoer naar het werk geschiedt kosteloos met een speciaal tram:

Vertrek uit Maaseik :	5 u.25
Aankomst Wiemesmeer :	7 u.55
Vertrek uit Wiemesmeer :	17 u.
Aankomst Maaseik :	18 u.23.

Maaseik, den 31 Aug. 1944.
De burgemeester,
De Buschere
De Buschere.

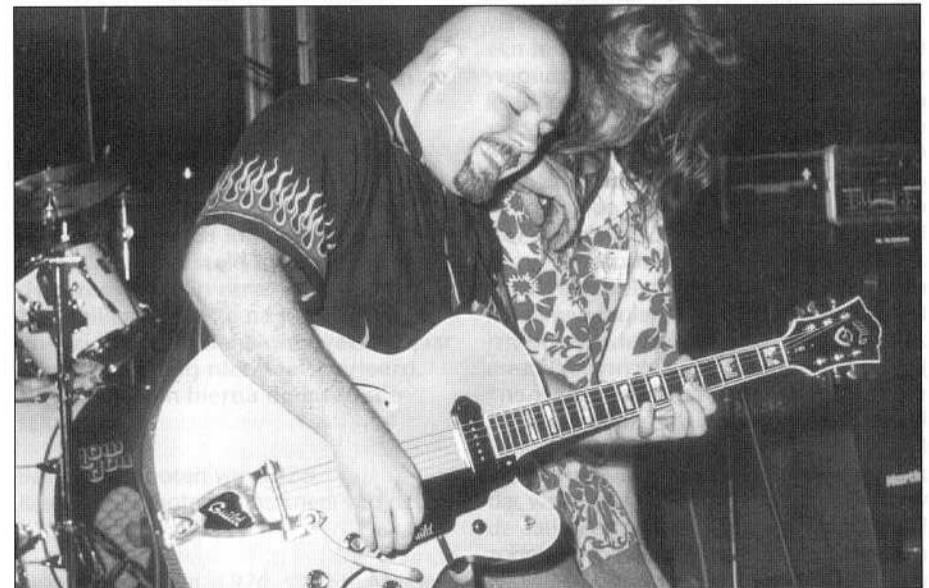
pOp Maaseik 2001: lokaal kabaal in Maaseik

Laurens Leurs

Vrijdag 12 oktober was het Cultureel Centrum van Neeroeteren weer gastheer voor een reeks lokale artiesten uit Noord-Oost-Limburg. CSC-Maaseik organiseerde reeds voor het 6de jaar pOp Maaseik dat hoe langer

hoe meer een begrip wordt voor rockmuziekminnend Maasland. Presentator Laurens Leurs kondigde om half acht de moedigste der groepen aan want de spits afbijten voor een nog koude zaal is niet voor kleintjes weggelegd. En die twijfelachtige eer viel te beurt aan PROMENADE SEVEN uit Zutendaal die met meerstemmige poprock onmiddellijk menig voetjes deden meestappen. Hun Beach Boy-cover 'Surfin' was glashelder en illustreerde goed waar ze hun mosterd haalden. Zondermeer verrassend. Uit Kinrooi gaf ANODYNE er een spreekwoordelijke stevige lap op. De jonge Kevin Zontrop en zijn twee kompanen wonden er geen doekjes om met hun recht-voor-de-raapse punkrock. Zonder franje en zonder poespas ramden ze een flink eind weg. Dit werd nog het best geïllustreerd met hun rauwe versie van Neil Young's 'Fuckin Up'. Maasmechelen heeft niet alleen zijn voetbalploeg in 2de nationale en zijn Value Retail als exportproduct maar ook de 6 frisse meiden en een eenzame

23

Danny Ruttens, gitarist van de groep Lowdown.

jongen aan de piano in de vorm van CONTRADICTION. Alternatieve pop in de richting van Krezip bracht de eerste lichte hysterie teweeg of was het de aanwezigheid van de frisse Maasnimfen die menig hart sneller deed kloppen. Knap gemusiceerd met inbreng van ongewone instrumenten als fluit en basklarinet.

Underground-Maaskant-Hardcoreminded-Hip-Hop met NEDERLAAG, probeer je daar maar iets bij voor te stellen. De intro van het concert was zowaar een sample van dialecten (we menen zelfs Pater Sangers opgemerkt te hebben). De Maaslandse rappers en vooral de scratchkwaliteiten van Marco Cassano slaagden er in om een flink gedeelte van de zaal tot een kookpunt te brengen. Vooral Cassano was de spijfiguur en gaf een sterk staaltje draaitafelgymnastiek ten beste. Geëngageerde Nederlandstalige teksten op hippe beats, meer moet dat niet zijn. Ontblote bovenlijven en loeiharde, snerende metal waren het recept van PIDDLE uit Bree die hun generale repetitie hielden voor hun optreden daags erna op het Limbomaniaspektakel in Bocholt. Korn, Limp Bizkit en Tool waren nooit ver weg maar vooral zanger en screamer Alexander Desmedt gaf de groep een eigen gezicht en geluid. CHIMAERA is het prototype Maaslandse groep met een bassist uit Neeroeteren, een gitarist uit Molenbeersel en een uit Dilsen, een drummer uit Elen en een zanger uit Maaseik. Hun muziek is echter allesbehalve typisch Maaslands. Een betonnen muur van geluid walste de zaal letterlijk en figuurlijk plat. Zanger Jan Linsen loeide in ware Henry Rollins-stijl dat het een lieve lust was. Power en karakter in overvloed, deze jongens... Met de Maaseikse JESUSLEEF.TE kwam nog een groep generale repetitie houden voor hun passage op de provinciale Limbomaniaconcours. Alleszins de meest weirde combinatie van de avond met grooveboxen, een hoorn en dwarsfluit (respectievelijk de bevallige

Marjanne Hoecke en Eveline Braeckman) en prettig geflipte Wouter Dewit uit Maaseik op piano. Eclectische popmuziek die je telkens weer op het verkeerde been zette. De U2-cover 'New Years Day' werd onherkenbaar naar Jesus' hand gezet. Alleen spijtig dat hun eersteklas danser niet meer kansen kreeg om uit de bol te gaan. 'De leste zijn de beste' moet LOWDOWN gedacht hebben. Alleen spijtig dat het grote publiek het tegen dan al opgegeven had want deze rythm 'n blues-formatie swingde als de pest. Maaseiker garagist Dan Ruttens had alvast de mooiste gitaar van de avond in de handen maar wist er bovendien ook nog mooie dingen uit te knippen: swing, roots, rockabilly... niets was hem onbekend. Elvis keek vanachter de gordijnen en gromde dat het goed was. En goed was het zeker want met meer dan 350 bezoekers heeft pOp Maaseik weer genoeg ademruimte en moed om in 2002 een nieuw blik lokaal kabaal open te trekken. Begin alvast te repeteren.....tot volgend jaar!!!!

De Maaseiker 75-jarigen

Harry Beenders

In het vorige nummer van "De Maaseikenaar" (2001 nr. 4) maakten wij melding van het feit dat de Maaseiker 75-jarigen hun vijfjaarlijkse reünie hielden op 23 augustus jl. in Wurfeld. Daarbij publiceerden wij tevens een groepsfoto. Tijdens het feestbanket hield **Mevrouw Simone Swartenbroekx een zeer gesmaakte voordracht, waarin ze verwees naar haar jeugdijaren in Maaseik en een vergelijking maakte tussen de tijd van toen en deze van nu.**

Alhoewel de tekst in het "algemeen Nederlands" gesteld is, hield Simone deze feestrede in onvervalst "Mezeikers", dat ze na jarenlange afwezigheid - ik denk ongeveer 50 jaar - zeker nog lang niet heeft verlerd. We publiceren hierna de integrale tekst.

Beste jaargenoten van 1926,
Beste echtgenoten of partners van deze 75-jarigen,

Ons geboortjaar, 1926, staat te Maaseik geboekstaafd als één van de jaren der

grote overstromingen van de Maas. En met dit Maaswater spoelden destijds - weliswaar verdeeld over het ganse jaar - 151 baby's in ons stadje aan. Ze groeiden op, werden volwassen, kregen meestal op hun beurt kinderen en kleinkinderen... en een aantal van hen - laat ons zeggen de 'harde kern' - zijn hier vandaag tegenwoordig om samen in feestelijke stemming hun 75ste verjaardag te vieren.

Dat ons deze unieke gelegenheid geboden wordt, hebben we te danken aan de onvolprezen inzet van enkele mensen, die samen een comité hebben gevormd om deze dag voor te bereiden en te organiseren. Dank u daarom van harte, Lucien Boonen, Léon Cremers, Karel Engelen, Jaak Hoedemakers, Antoinette Martens en Mia Vandesande! En dank u extra omdat ge ook - zoals bij voorgaande gelegenheden - de uitgeweken Maaseikenaars, die hun geboortegrond nog steeds diep in 't hart dragen, hierbij indachtig zijt geweest. Vooraleer ik met mijn epistel van wal steek, moet ik - om het zeker niet te vergeten - nog even gewag maken van een bijzonderheid die mij vanuit Maaseik werd doorgeseind: enkele leeftijdsgenoten, die destijds ongeveer samen afstudeerden, hadden een loopbaan bij de stadsadministratie en het OCMW van Maaseik, Arnold Van Dinter, gewezen stadsontvanger, Jaak Hoedemakers en Leon Cremers, resp. gewezen secretaris en ontvanger van OCMW en - een jaartje ouder wel, maar hier aanwezig als echtgenoot van de jarige Annie Moors - Harry Beenders, erestadssecretaris.

75 Jaar... 3/4 eeuw! Het is niet niks.

Wat ik hierbij nog heel speciaal vind, is dat we die verjaardag mogen vieren bij de aanvang van het derde millennium, zodat we bijna de evolutie van de hele voorbije 20ste eeuw hebben gekend. Het eerste kwart hebben we wel niet

persoonlijk beleefd, maar toch zijn we er erg mee vertrouwd, omdat onze ouders en grootouders, als rechtstreekse getuigen, er ons door hun verhalen zo dikwijls mee geconfronteerd hebben. Zoals allicht de meesten onder ons, had ook ik het voorrecht geboren te worden in Maaseik en wel aan de Markt in nr. 27. Destijds was de Markt verdeeld in 4 perken, volledig in aarde, want aan een parkeerplaats voor auto's was toen uiteraard geen behoefte.

Het 'territorium' van alle kinderen uit mijn onmiddellijke buurt was het perk gelegen tussen het standbeeld van Jan en Hubert, de Hepperstraat, de Boomgaardstraat en de Bosstraat. Het was een ideale speelplaats!

26

'Onger de buimkes' stonden twee rustbanken en een mooie oude pomp, die de omwonenden van drinkwater voorzag. Ook stond er toen een kanon uit vroegere tijden, dat regelmatig van pas kwam bij een of ander spel. 's Zomers haalden we al ons speelgoed, groot en klein, naar buiten: poppen en poppenwagens, 'trottinetten', fietsjes, kruiwagens, stoeltjes en tafeltjes, ballen, springtouwen en diablo's, repen, doppen en 'pópperelle'... Er was ruimte voor alle mogelijke spelen: 'ronderingske', 'naoluipeke', 'marmelen in kujlkes', 'land stieëke', speciaal voor de jongens... We konden er stoeien naar hartelust en ongestoord rondtoeren op onze drie- en tweewielers... In de herfst keerden we met onze borsteltjes de afgevallen lindeblaren bijeen tot mooi afgelijnde plattegronden van denkbeeldige huisjes. En winters waren toen nog echte winters met veel sneeuw! - was het heerlijk om door de 'groten' geduwd te worden in de ijstoel of getrokken op de slee. In juni - 's zondags vóór Sint-Jan was het kermis op de Markt en trok 's voormiddags de processie uit. Alle huizen waren dan bevlagd en versierd met heiligenbeelden, bloemen en kaarsen. De straatstenen werden bestrooid met fijngeknipt,

kleurrijk papier, dat we samen, weken van tevoren, al in grote hoeveelheden hadden 'gesnipperd'.

Ik heb nog een boel herinneringen aan de mensen uit onze toenmalige buurt, maar het zou me te ver brengen om hierover uit te weiden. In 1934 verhuisden we van de Markt naar de Koning Albertlaan.

Toen scheidden ons nog enkele jaren van de 2de wereldoorlog, die uiteraard een stempel op onze jeugd heeft gedrukt. Die morgen van de 10de mei 1940 werd ik vóór 5 uur gewekt door de stem van onze buurman, meneer Raedschelders, die buiten luidop aan 't tellen was. Wat hij telde was me weldra duidelijk door een aanhoudend geronk op de achtergrond: de lucht hing vol vliegtuigen. Al heel wat mensen waren te been. Iemand kwam vanuit de Bosstraat in onze richting en zei: 'Het schijnt dat er Hollandse soldaten aan de brug staan.'. Niets van, wist een ander, het zijn Duitsers.'

Met een hevige knal en een grote rookwolk sprong rond 6u. de Maasbrug en werd plaatselijk bevestigd wat we intussen ook reeds langs de radio vernomen hadden: na een maandenlange mobilisatie van het leger was de oorlog uitgebroken! Er hadden enkele straatgevechten plaats, maar rond halfacht reden de Duitsers per fiets door Maaseik, precies of ze daar helemaal 'thuis' waren. Via een inderhaast aangelegde noodbrug trokken en rolden dagenlang Duitse troepen, uitgerust met indrukwekkend oorlogsmateriaal, ons stadje en landje binnen. Een paar weken na de inval werd goedschiks, kwaadschiks het min of meer normale schoolleven hervat. Tijdens de oorlogsjaren moest ik er na de klas dikwijls per fiets op uittrekken om melk, botermelk, boter of andere levensmiddelen bij te halen op een of andere hoeve, soms ver buiten Maaseik. Eén van mijn andere bezigheden was het

verzamelen van konijnenvoer, want ieder die kon, kweekte konijnen en kippen om het karige vleesrantsoen wat aan te vullen. Regelmatig was er 's nachts alarm om de komst van Engelse bommenwerpers aan te kondigen. Meestal vlogen ze wel over naar Duitsland, maar het gebeurde ook dat ze iets van hun lading in onze omgeving dropten. Opgeschrikt uit onze dromen sprongen we uit ons bed en vluchtten, door een daartoe uitgekapt opening in de tuinmuur, naar de schuilkelder van onze burens, de familie Tonnaer. Tegen het einde van het schooljaar 1943-1944, toen ik in het laatste humaniorajaar zat, werd het duidelijk dat er iets bijzonders op het oorlogstoneel ging gebeuren. Om het gevaar te minimaliseren en om toch niet helemaal met het onderwijs af te haken, moesten (of mochten) we maar drie namiddagen per week op school doorbrengen en waren we voor 'n groot stuk op eigen krachten aangewezen om onze eindexamens voor te bereiden.

Begin juni had de landing der geallieerden in Normandië plaats en begin september vernamen we clandestien via de Engelse radio de bevrijding van Brussel en het oprukken van de bevrijdingslegers tot aan het Albertkanaal. Wij, in Maaseik, leefden enkele weken totaal afgesloten van de rest van het land: er was geen openbaar vervoer, geen post, geen krant... we hadden zelfs geen nieuws uit de naburige gemeenten en werden voortdurend geconfronteerd met oorlogstaferele en -gevaren. Nu trokken dagenlang karavanen Duitsers in oostelijke richting, alsook vluchtende collaborateurs. Regelmatig kwamen ze tot stilstand om te schuilen in onze huizen en kelders, als Engelse vliegtuigen overvlogen en mitrailleurden. Op 22 september 1944 werd dan eindelijk ook Maaseik bevrijd. Er klonk muziek, er werd gevlagd en in feestroes trokken juichende stoeten door de stad. Onder massale belangstelling

werden heel wat partizanen, gevallen in de bossen van Rotem, Opoeteren en omgeving, groepsgewijze begraven. En vóór het definitieve einde van de oorlog maakten we nog kennis met de vliegende bommen, de V1's en de V2's en met het Von Rundstedt-offensief in de Ardennen en vernamen we de verschrikkingen die zich hadden afgespeeld in de concentratiekampen.

Na de oorlog is te Maaseik, zoals overal elders, niet alleen de levenswijze, maar ook het straatbeeld enorm geëvolueerd. De wallen - die reeds gedeeltelijk in de jaren '30 afgebroken werden en vervangen door ringlanen - zijn intussen bijna helemaal verdwenen. Voor het alsmaar drukker wordend doorgaand verkeer is sinds lang een ring rondom de stad aangelegd, terwijl een brede brug, de Pater Sangersbrug, Hollands- en Belgisch-Limburg verbindt. Er zijn nieuwe woonwijken met hoogbouw verrezen. Het cultureel centrum, de sporthal en het zwembad, een administratief centrum en nieuwe gebouwen voor de stadsdiensten, een groot ziekenhuis en een rusthuis, moderne schoolgebouwen en een prachtige bibliotheek, grootwarenhuizen en parkeerplaatsen voor auto's... zijn maar enkele van de zovele veranderingen die in de loop van enkele decennia gerealiseerd werden. Van tal van oude woningen werd de gevel deskundig gerestaureerd en voorzien van een schilderachtig uithangbord en/of gevelsteen met de oorspronkelijke, zinvolle naam van weleer, lang vóór er huisnummers bestonden. Andere panden, voornamelijk winkels en horecazaken, werden gemoderniseerd en het stadsgedeelte tussen Bleumer- en Hepperpoort, dat vroeger zolang met de naam 'achterstraatjes' bestempeld werd, werd ten volle geherwaardeerd. De straten werden er voorzien van een rustiek wegdek met voetpad. Verlichting, waterleiding en riolering werden vernieuwd, een aantal woningen

27

werd gesloopt en vervangen door nieuwbouw, terwijl heel wat andere huizen gerenoveerd werden, zodat de ganse wijk een schilderachtig, aantrekkelijk uitzicht heeft gekregen. Het toerisme is in Maaseik een bloeiende activiteit geworden. Er zijn dan ook tal van interessante bezienswaardigheden, die druk bezocht worden onder begeleiding van deskundige stadsgidsen: de prachtige Maaslandse gevels, beeldhouwwerken en monumenten die de straten sieren, het museactron, de rijke kerkschat, de maquette van Maaseik in de 17de eeuw met een aangepast klank- en lichtspel, de Van Eycktentoonstelling... En het toeristisch treintje, die goede, oude 'Sajelaer', brengt je tot ver buiten het centrum, o.a. naar Aldeneik, waar je niet alleen de bekende Romaanse kerk kan bewonderen, maar ook de drukke hedendaagse bedrijvigheid der watersporters op de Maas.

... Ik zei het al: 75 jaar, 3/4e eeuw... Het is niet niks!

Wat heeft de 20ste eeuw en vooral het naoorlogse tijdperk ons - buiten deze lokale veranderingen - allemaal gebracht? Onze generatie beleefde een gans nieuwe fase van technisch-wetenschappelijke ontwikkeling, het tijdperk van kernfysica en elektronica met talloze mogelijkheden voor volledig geautomatiseerde productieprocessen. Zoveel wat we ooit als 'science fiction' beschouwden, is een tastbare realiteit geworden!

Als je bedenkt dat enkele jaren vóór onze geboorte slechts, de gasverlichting in Maaseik vervangen werd door elektrische, dat we onze voeten nog verwarmden bij de 'Leuvense stoof', dat we de stoomtram en de stoomtrein nog heel goed gekend hebben, dat mensen die vóór de oorlog beschikten over stromend water, een badkamer en centrale verwarming, een auto en een garage... eerder uitzonderingen waren, dan is de evolutie die wij hebben

meegemaakt toch enorm geweest !

Wij werden geboren lang vóór de televisie er was, de computer en de GSM, vóór radar, creditcards en laserstralen... In onze jeugd kenden we géén ballpoints, computerspelletjes of Pokémon, geen pretparken als Bobbejaan-, Plopsa- of Disneyland, geen muziekfestivals als destijds 'Jazz-Bilzen' en nadien 'Torhout-Werchter'! Wij zongen in een ver verleden van "Twee ogen zo blauw" en van 'Bij die molen', wat later was het 'J'attendrai' en het hele repertoire van Tino Rossi, tijdens de bezetting "Lily-Marleen" en "Es geht alles vorüber" en in de bevrijdingsperiode van "It's a long way to Tipperary"...

We hadden ons eenvoudig niet kunnen indenken dat er ooit zoiets zou bestaan als beat-, rock-, pop- en house-muziek. We wisten niet wat diepvriesvoedsel was, pizza's, Mac Donalds, instantkoffie en barbecue... of plastic, vaatwasmachines, volautomatische wasmachines en airconditioning!

Wij waren er lang vóór de penicilline werd ontdekt, vóór contactlenzen bestonden en vóór het wonder van de orgaantransplantaties...

ook vóór de autosnelwegen, de 'Spaghetti' 'rond Antwerpen en Zaventem, de Kennedy- en andere tunnels...

vóór ruimtetuigen en astronauten en vóór de mens een voet aan wal gezet had op de maan...

en ook lang vóór er sprake was van de Europese Unie en de Euro, waar thans zoveel om te doen is.

Nooit hadden we gehoord van allerlei afkortingen als BTW, MUG, TL-lampen, CD's... van het Ecosysteem, van video's, elektrische schrijfmachines of van printers, tekstverwerkers en fotokopieermachines. 'Faxen' en communiceren via 'internet' waren totaal onbekende begrippen.

Toen wij jong waren hadden veel

woorden een gans andere betekenis dan vandaag:

'Kevers' waren een bepaalde soort insecten en geen Volkswagens; een 'muis' was een klein knaagdier en niet een onderdeel van wat ooit een computer zou worden een 'ontsteking' had nog niets te maken met elektronica, maar wel met keel- of oorpijn, met een abces op je tandvlees of een lelijke wonde ;

'Aids' anderzijds, was helemaal geen ziekte, maar gewoon de Engelse vertaling van helpers.

terwijl een 'relatie' verband hield met zaken doen en niet met een bed!! de kleur roze had toen betrekking op baby's: lichtblauw paste vooral bij meisjes en roze voor jongetjes... maar bij jonge of oudere mannen kwam die kleur helemaal niet te pas. 'Homo' betekende trouwens alleen maar mens. Het woord 'seks'- voor zover men dat al kende - verwees eigenlijk naar vuile manieren, waarover dus niet mocht gesproken worden en 'veranderen van seks' kon eenvoudig niet.

Ook het woord 'vrijen' had een heel andere betekenis dan vandaag. Het was een 'interessant' nieuwtje van de stad als er verteld werd: 'Zeg, weet je al dat Liske van Brouns ook vrijt?-'O ja ?! Met wie?-' Met Zjangke van Smits!' Het wilde simpel zeggen dat twee jonge verliefde mensen mekaar gevonden hadden en binnen afzienbare tijd wellicht zouden trouwen.

Wij kenden geen 'tieners' en 'twens'. We kenden alleen maar huisVROUWEN, het woord huisMAN bestond niet en begrippen als kinderkribben en onthaalmoeders waren ons vreemd.

-In 'onze' tijd trouwden we eerst en daarna gingen we samenwonen... ook alweer de 'verkeerde wereld' naar de opvattingen van vandaag!

Van 'DE PIL' kregen we slechts langzaam notie, en zeker van proefbuisbaby's, draagmoeders en BOM-vrouwen...

-Wij behoren tot de laatste generatie, die zo naïef was te geloven dat een vrouw

een man nodig had om een baby te krijgen.

En zo zijn er ontelbare zaken die ons in onze jeugd onbekend waren, zóveel meer dan ik hier kan opnoemen... Het is dan ook niet te verwonderen dat we - op onze leeftijd - soms wat in de war geraken en dat er een generatiekloof ontstaat.

Maar, om te eindigen - en dat is het bijzonderste - : we mogen dankbaar zijn omdat we het allemaal hebben overleefd. En dat is dan ook een reden om thans het glas te heffen op onze 75ste verjaardag, die de aanleiding is tot dit gezellig samenzijn in ons aller geliefd Maaseik

Simone Swartenbroekx

Foto: Jan Alberts

Voor de pui, eerste rij, vlnr:

Paul Willems, Addy Verrezen, Noëlla Croymans, Christiane Peers, Margriet Beesmans, Jacqueline Wibbelmolen, Paula Dirx, Marlies Hoedemakers, Daniëlle Bergh, Marie-Paule Verbeek, Danny Van den Bergh, Jan Alberts (op knie), Lizette Dirx, Joske Leenders, Thieu Vandebosch, Jeanne Pouls, Thieu Peters, Huguette Belemans, Guillaume Segers, Mia Lamerichs, Mia Silkens, Denise Van Hal, Eliane Schepers.

Voor de pui, tweede rij:

Tony Ruttens, Leon Nelissen, Boudewijn Schelfhout, Marcel Boonen, Carlo Gelissen, Leon Van Helden, Jaak Bohnen, Wien Smits, Elly Dirckx, Roger Janssen, Yvonne Janssen, Anita Raedschelders, René Tilmans, Mariette Leysen, Godelieve Coolen, Leon Schepers, Gertrude Van Aanholt, Lieve Schroyen, Rita Budé, Jos Baeten, Rob Debaer, Patrick Beenders, Luc Yseboodt.

Op de pui, eerste rij:

Erna Ruers, Maria Bongers, Marleen Gonnisen, Paula Schrijvers, Yvette De la Haye, Christiane Neys, Liliane Boonen, Lili Dekimpe, Mieke Peusens, Jos Mussen, Pierre Hamaekers, Luc Van Esser, Addie Snijkers, Jos Weltens, Vital De Meulemeester, Jos Custers, Jean Cooninx, Jos Stappers.

Op de pui, tweede rij:

Tony Boyen, Marie-Jeanne Paesen, Mariette Goedermans, Boudewijn Derkoningen, Hans Uytterwaal, Jaak Geelen, Roger Franssen, Raymond Peeters, Jean Coolen, Guy Telen, Theo Wijnen.

Het Maaseiker Cursiefje

De 50-jarigen

32 Herman Hendrix

Op het ogenblik dat ze de bos verwelkte rozen, die ze een week geleden voor haar verjaardag van haar man had gekregen, op de composthoop wierp, besefte ze pas goed dat ze inderdaad al 50 was geworden. Het was eigenlijk de eerste keer dat ze daar stil bij stond.

Ja! De dokter had haar enkele jaren geleden wel al 'Climen' voorgeschreven om de vervelende 'vapeurs', eigen aan elke menopauze, wat draaglijker te maken, maar dat wil helemaal niet zeggen dat ze ... nee! Dat was trouwens op de eerste plaats bedoeld om kalk bij te zetten. Ze had het de dokter duidelijk horen zeggen.

Want hoe je het ook bekijkt, ze mocht verdorie best nog gezien worden. Och, en die paar rimpeltjes langs haar mondhoeken en die minimale kraaienspootjes aan haar oogleden waren haast niet te zien onder dat laagje oogschaduw of andere dermatologische crème met vochtregulerende werking. Daarbij, haar dochter van 28 gebruikte die ook al. Van hetzelfde merk nota bene. Dus!

Maar één ding stond nu al vast, de reünie van de 50-jarigen wilde ze voor geen geld

van de wereld missen. Daar had ze graag twee briefjes van 2 000 voor over; haar man ging immers mee, ook al was die de 55 al gepasseerd en klaagde die haast elke dag over pijn in de rug en over zijn geheugen dat hem vaak in de steek liet.

... En wat zijn gehoor betreft scheen hij alleen de opmerkingen die zij hem maakte niet te horen. Maar kom, dat went.

Ze was erg benieuwd om Jan nog eens te zien, haar schoolvriendje op wie ze einde jaren zestig zo verliefd was geweest. En vice versa. Het was de eerste jongen die haar had gekust. Serieus gekust. Hij woonde nu in Kieldrecht. Dat wist ze van haar buurvrouw, en ook dat zijn vrouw hem al na zeven jaar had verlaten.

Knap zijn is blijkbaar niet voldoende. Maar daar kom je vaak pas achter als het te laat is.

En het komt tegenwoordig veel voor. Haar oudste had ook al zoiets laten verstaan nu haar man haast elke dag erg laat thuis komt. Hij schijnt iets te hebben met een jonge weduwe. Tja, wat doe je daaraan? Ze noemt hem sedertdien 'Frans Lehar'. Je weet wel, die van 'de lustige weduwe'.

Prosper had als eerste ingeschreven voor de reünie; die was indertijd de grootste bleu van de klas; die kreeg op het laatste jaar van de humaniora nog steeds "ne rooie kop" als een meisje ook maar naar hem keek. En nu is zijn vrouwtje in verwachting van het zesde: schijn bedriegt. Maar ja, wat wil je? Zij is twaalf jaar jonger; maar toch, waar begint zo iemand aan? Heb ik gelijk of niet?

Nee! Zij had haar man, Jaak dus, in het begin van hun huwelijk al heel duidelijk laten verstaan dat twee ruim voldoende was. Het is toch waar, we zijn toch geen konijnen.

Dat had ze hem laatst nog eens duchtig aan zijn verstand gebracht. Want, onder

ons gezegd en gezwegen, Jaak hield er op dat vlak toch wel een andere mening op na. Hij kreeg het steeds op zijn heupen als zij migraine had. Och, mannen ... Zwijg stil. Voor de rest voelde ze zich nog helemaal niet oud; verre van; maar er zijn grenzen.

Op dat punt gaf haar vriendin haar volkomen gelijk toen ze beiden laatst op een terrasje zaten te genieten van een gebakje en een kopje koffie. Of laat me zeggen 'een bakje troost'.

Hem kreeg ze nooit mee. En zeg nu zelf, eindelijk kon dat, nu de kinderen uit huis waren. Daar was ze echt aan toe. Hoe gezellig was het niet toen Willy, je weet wel, die leraar tekenen, vorige week bij hem kwam zitten?

Niemand die zo kon vertellen als Willy en gelachen dat ze hadden. Het deed haar nu nog goed. Onbegrijpelijk dat hij nooit getrouwd is. Misschien kwam dat wel door die vriend van hem met wie hij nu samenwoont.

Zijn ouders waren vorig jaar in minder dan twee maanden tijd allebei gestorven. Het hart. 'Maar' had hij gezegd, 'dat hoort nu eenmaal bij het leven'.

Gelukkig leefden haar ouders nog en die gingen toch ook al aardig naar de tachtig. Maar die misval die haar dochter vier maanden geleden had gekregen had ze nog steeds niet verteerd. Als reactie had ze zelfs het parochieblad opgezegd, ook al was ze behept naar dat kruiswoordraadsel op bladzijde drie.

'Maar hoe je het ook draait of keert, geen mens blijft in zijn leven gespaard van het nodige verdriet' troostte ze zich zelf. Men legt er zich bij neer en vergeet nogal vlug. Soms te vlug.

Want elk jaar op de reünie van de 50-jarigen schijnt iedereen te stralen van geluk, alsof er geen vuiltje aan de lucht is.

En als je soms twijfelt, vraag het dan maar eens aan Wim Laarmans die op dat feest weduwe Verbist heeft leren kennen en die zijn overleden vrouw laat rusten in vrede. En zo hoort het!

Het wordt alleszins een dag waarop duizend en één herinneringen zullen naar boven gehaald worden; en daar heeft elke mens nood aan. Zeker als hij vijftig jaar is geworden ... en dan neem je er die 'migraine' gaarne bij. Wat zeg jij?

Maaseik by an outsider

Louis Brans, Rekem (nov. 2001)

Maaseik dat is niet Hasselt
want Hasselt is alleen maar kaal.

Maaseik dat is ook niet Tongeren
Tongeren is enkel lui.

Maaseik is ook Sint-Truiden niet
dat is alleen maar lekker

Maaseik is meer
een beetje kaal
en lui als die van Tongeren
zo lekker als Sint-Truiden
en daarbij hovaardig
trots met recht en reden
op een sterk verleden.

Twee maagden aan de Maas
zorgden voor Aldeneik.

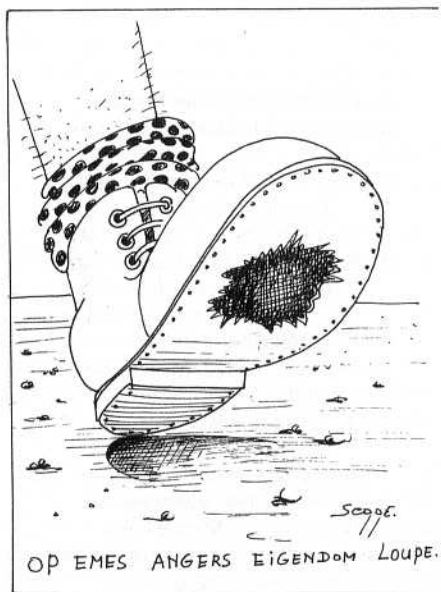
Twee mannen op de markt
de roem van Nieuwe Eik

En wat is er dan zo lekker
als een knapkoek van Maaseik!

33

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

34 Tony Van Wijck

Uit gouden korenaren
schiep God de Maaseikenaren,
uit het restant
alle anderen van het land

(Pater Sangers)

- 1) Te zeil goeën (= tekeergaan)
- 2) Dae den nog laef dae haet nen helle kop '(= dat ligt nog veraf, dat zul je in de toekomst niet meer meemaken)
- 3) Det is ein hóws mèt gaoje belk (= dit is een huis met hoge hypotheek)
- 4) Vri-jdigswaer is sondigswaer mer saoterdigs verangert het gaer!
- 5) Det di-jt = dat vult, dat houdt lang tegen.
- 6) De kèns het di-jn kènjer bieëter mèt ei werm hensje gieëve (= je kunt het beter aan je kinderen geven als je nog leeft)
- 7) Hae krets zich woe der geine juuëk haef (= hij lost de verkeerde problemen op)
- 8) lech sji-jt nog lever in mi-jn sondigse bóks (of patsj) (= ik weet wel wat ik liever doe)
- 9) Eder 't zi-jn (= geef iedereen wat hem toekomt)
- 10) Het is eine pot naat (het is allemaal hetzelfde - pejoratief)
- 11) Dao hulp gei gebéd, dao mót de mèskar kómme (= geen zachte middelen, maar krachtige maatregelen)
- 12) Es-te wijd wils gape móste ouch 'ne groeëte mónd hóbbe (= als je veel geld wil uitgeven, moet je ook rijk zijn)
- 13) E blènd verke vunjt ouch waal ins 'n eikel (= een sukkelaar heeft ook wel eens geluk)
- 14) Hae maak van eine sjeet 'nen dónderslaag (= van een mug een olifant maken)
- 15) Det is ei sterk stök in ein aw bóks (= dat is een sterk staaltje)
- 16) Eder mót zi-j pekske zelf drage (= ieder moet zijn kruis dragen)
- 17) Vogelkes di-j te vreug zènge kri-jge de katte gaer (= vroeg rijp, vroeg rot)
- 18) Hae haet 'ne gooijen heilige aangerope (= hij heeft succes gehad)
- 19) Wae de dochter wilt trouwe mót mèt de moder vri-jje (= op goede voet staan met de toekomstige schoonmoeder kan nooit kwaad)
- 20) Dikköp bi-jte zich neet (= rijkaards beschermen elkaar)

CRM.MAASEIK bestaat 20 jaar

Historiek van een vereniging

Renaat Lauwers

CRM.Maaseik, de Club van de Rustende Middengroepen, bestaat dit jaar 20 jaar en dit werd reeds en wordt nog gevierd.

1. Ontstaansgeschiedenis: 14 januari 1981.

De drijvende kracht van toen was Mevr. Mies Jans-Brinkman.

In een brief van 07/01/81 schrijft haar het Provinciaal Bestuur van CRM: "Wij zijn reeds een drietal jaren (sinds 78) nationaal en provinciaal georganiseerd en nu bezig met gewestelijke afdelingen. Zo gaan we nu naar het kanton Maaseik komen."

Die vergadering had plaats op 14/01/81 in het parochiecentrum en is de stichtingsdatum.

Op 23/02/81 schrijft mevr. Brinkman naar Hasselt: "De bal gaat aan het rollen. CRM schijnt in een behoefte te voorzien."

Voorzitter wordt J. Snijders van Rotem. Secretaris: A. Reulens, Kempenweg 12, Maaseik.

Penningmeester: Mevr. Jans-Brinkman. In 82 zijn de afgevaardigden van het

gewest Maaseik:
Theo Hinoul, Heppersteenweg, Maaseik en
Jaak Snijders, Rijksweg, Dilsen.

Het was in die tijd dus een gewestelijke vereniging met meer leden uit Dilsen (11 in 84), uit Neeroeteren (12), uit Opoeteren (2) en uit Kinrooi (6) dan uit Maaseik zelf (slechts 8).

Het totaal leden bedroeg in 83:	69
in 84 :	53
in 85 :	61
in 86 :	63.

Over de programmatie zijn er bijna geen gegevens.

De belangrijkste gebeurtenis blijkt 26/04/84: De Limburgse Lenteontmoeting- CRM te Maaseik met 230 deelnemers.

In januari 1986 geeft Mevr. Brinkman ontslag en wordt het kassaldo overgemaakt aan CRM. Limburg te Hasselt. Dit is het einde van de eerste fase.

2. Tweede fase: Herstart en opbloei, onder leiding van

Dhr. Jos Poukens, die voorzitter zal blijven van 1986 tot 1998.

Motor van de vereniging is aanvankelijk Mevr. Daniëls-Paumen, maar vooral dhr. G. Minten.

Op 26 juni 1986 gaat er een vraag naar het nationaal bestuur: "Een tiental dames en heren van Maaseik en omgeving hebben besloten opnieuw te starten met een CRM-groep..." Dit was op de vergadering van 16/06/86, de nieuwe stichtingsdatum. Op 05/09 zet het Provinciaal Bestuur het vroegere saldo (circa 20.000 fr.) op een rekening in Maaseik en de afdeling kan autonoom beginnen met 65 leden. Het nieuwe bestuur omvat: De voorzitter : Jos Poukens

35

**MAAS-
LAND**

LIMBURG

Succesvolle start van C.R.M.- Maaseik

De Club voor Rustende Middenstanders uit Maaseik ging in aanwezigheid van talrijke leden succesvol van start in het cultureel centrum Achter Olmen. Mevr. Castro uit Genk en de heer Carlier, provinciaal afgevaardigde, hielden korte toespraken over het doel en de werking van de nieuwe vereniging.

Voorzitter Jos Poukens stelde daarna het bestuur voor en vernoemde de verdeling van de diverse bestuurstaken. Dat werd op een enthousiast applaus onthaald. Verder werden de toekomstplannen ontvouwd. Zo is er in de loop van oktober een uitstap naar de wijnoogsten in Hoeilaart, het museum in Tervuren of de plantentuin te Meise bij Brussel.

In een sfeer van vriendschap, vreugde en algemene tevredenheid werd daarna genoten van een kop koffie en een stuk aart. Op 10 september zal CRM-Maaseik talrijk vertegenwoordigd zijn op de provinciale dag in Bokrijk.

Ondervoorzitter: Mevr.Reulens-Pieters
Secretaris: Mevr.Daniëls-Paumen
Verslaggever: Mevr.Gelissen-Gielen
Penningmeester: Mevr.Voets-Dumortier
Bestuursleden:
Mevr.Tonnaer-Vanechteld
G.Minten, reisverantwoordelijke
G.Golstein
J.Vanesser.

Er worden maandelijkse activiteiten voorgesteld: daguitstappen,

spreekbeurten, een jaarbegin met Driekoningenfeest en één jaarlijkse algemene vergadering rond het jaareinde.
(foto Succesvolle start van CRM-Maaseik)
Het jaar 1987 ziet er reeds erg druk uit:
In januari Driekoningenfeest met Nieuwjaarswensen(90)
In februariSpreekbeurt over Drugs (27)
In maart Daguitstap;BRT én Leuven(67)
In april Bloesemtocht St.Truiden (42)
In mei daguitstap;Kastelentocht(64)

In juni idem;Gouda/Schoonhoven (56)
In juli viering 1-jarig bestaan (95)
In september Bezoek basis Kleine Brogel (54)
In oktober 2-daagse naar de Rijn (29)
In november jaarvergadering:mosselavond (72)
In december Tentoonstelling"Van Gogh in Brabant"(30)

Hiermee is de trend gezet en hebben ze een stramien voor de volgende jaren: Pogen om elke maand minstens één bijzonder aanbod te hebben voor iedereen. Hierbij vormen de daguitstappen de hoofdmoot. De volgende jaren komt er daarbij nog elke week een kaart- en bezigheidsnamiddag op woensdag van 2-6 uur. Daar hoor je vaak meer nieuws dan op het journaal.

Vanaf 1988 is er om de 14 dagen een wandelnamiddag, de eerste en de derde dinsdag van de maand. Dhr.Gaston Vermiert is immers bestuurslid geworden en samen met dhr. Jef Erens zal hij de senioren doen stappen. Telt men al die wandelingen minimaal aan 5 km -maar het werd vaak veel meer - dan heeft wie altijd meeding minstens 1650 km gedaan ...te voet!

Zo zijn in die eerste jaren al bijna alle doelstellingen van CRM gerealiseerd: zorgen voor gezelligheid en sociaal contact bij de gepensioneerden van de middengroepen en ondertussen hun interesse en verrijking stimuleren op sociaal, cultureel of sportief vlak, of met andere woorden: Zorgen voor een gezellige en gezonde geest in een gezond lichaam.

Het is ondoenbaar om voor die 20 jaar elke activiteit te beschrijven. Voor de geïnteresseerden en ter herinnering voor hen die er bij waren is er een bijlage met overzicht per jaar van de prestaties en het aantal deelnemers daaraan.

Wij halen hier enkel de grote lijnen aan: de evolutie van het ledenaantal, enkele hoogtepunten, nieuwigheden in het beleid, bestuurswisselingen.

a.Het ledenbestand:

Van 57 leden in 1986 gaat het in 87 naar 111, pijlsnel.
in 90 naar 160; in 94 naar 180; in 96 naar 195, vanwege de viering van het 15-jarig bestaan?
Dan blijft het aantal hangen om in 99 naar 200 te gaan, een nieuwe piek, waarna het terugvalt naar het normale aantal in 2001 161 leden.

b.de manifestaties.

Zonder de bestuursvergaderingen, deelname aan provinciale en nationale activiteiten en zonder de inbreng aan de seniorenraad van Maaseik te rekenen, noteren we voor de laatste 15 jaren CRM:

- 65 daguitstappen per bus in binnen- en buitenland.
De meestvolkte hiervan was die naar de Voerstreek in 93 met 70 deelnemers. Het lijkt een bestorming, maar het ging om het proeven van Oost-Belgische delicatessen.
- 23 meerdaagse reizen in binnen- en buitenland.
Het frequentst was de reis naar Oost-Duinkerke, viermaal
Blijkbaar is het daar ook lekker, lui en 'n beetje hovaardig en voelen ze zich daar thuis.
- 17 lezingen van uiteenlopende aard, maar veelal praktisch voor senioren: gezonde voeding, gebruik van moderne apparatuur, erfenisregeling enz...
- 7 muziekkavonden van opera tot revue en zelfs een Valentijnsconcert. Dit kan immers ook voor senioren.

8-11-1996 140 deelnemers CRM 15-jarig bestaan

- Slechts eenmaal film. Gebrek aan belangstelling of gebrek aan accommodatie?
- 32 feestavonden, tweemaal per jaar én in Maaseik:
"Zo gaat het geld niet altijd naar elders..."
Het belangrijkste feest was hier wel de viering van het 15-jarig bestaan op 8 november 1996 met 140 deelnemers.

c. Nieuwe aspecten in de seniorenwerking.

Zoals men in de culturele sector vanaf de jaren 70 de lokale verdeeldheid wil overkoepelen en de beperkte middelen wil bundelen via culturele raden en culturele centra, zo gebeurt dit in de jaren 80/90 met de seniorenwerking. Ook Maaseik doet dit sinds 97/98 door een seniorenraad om zo beter inzicht te krijgen in de noden, de interesse en de belangen van de gepensioneerden. CRM.Maaseik speelt daarin mee en de

verantwoordelijken worden P.Van den Bergh-Raedschelders en Mimi Van der Zijl.

d. Bestuurswijzigingen.

De eerste 10 jaren na de heroprichting zijn er praktisch geen veranderingen. In 92 overlijdt Mevr. J.Voets-Dumortier, maar haar man P.Voets neemt de taak over. Sinds 95 wordt mevr. L.Schroyen-Brauns secretaris i.p.v. Mevr. Gelissen en komt mevr.P.Van den Bergh-Raedschelders bij het bestuur. Voortaan zal zij op de centen letten en dat doet ze nog steeds uitstekend.

In 96 gaat J.Vanesser weg, maar in 97 komen er 4 nieuwe gezichten bij: Victor Hons, Mimi Van der Zijl, Yvonne Verstappen-De Busschere en Leo van Rens.

In januari 98 viert men het afscheid van G. Minten en in november van hetzelfde jaar volgt het afscheid van voorzitter Jos

Poukens, van Pierre Voets en Mevr. Reulens.
Victor Hons wordt voorzitter ad interim.

3. De derde Fase 1999-2002.

Nieuwe voorzitter wordt Mevr. L. Schroyen-Brauns, de bindende kracht in het bestuur en tussen oude en nieuwe leden.
De felste motor wordt nu Leo van Rens.
Secretaris: Mevr. Els Dijkstra-De deken, Penningmeester :Mevr.Paula Van den Bergh-Raedschelders, bestuursleden: Mimi Van der Zijl, afgevaardigde seniorenraad, Yvonne De Busschere, hulpsecretaresse, Gaston Vermiert, wandelverantwoordelijke, Leo van Rens, reisverantwoordelijke, Renaat Lauwers, sinds 2000.

Zij werken met succes verder volgens het oude stramien.

- In 90 komt er de verste reis tot hiertoe (Peking in China).
- In 2000 de verste dagtocht (Bitburg im Eifel) met bus en trein voor 68 deelnemers.

- Vanaf 99 komt er ook het jaarlijks tuinfeest in de zomerperiode.
Er komen echter ook nieuwe uitdagingen. Tussen de vroegere senioren en de nieuwe gepensioneerden en 55-plussers wordt de kloof groter...al zijn er ook bij de eersten enkelen die eeuwig jong blijven. Beide groepen moeten aan hun trekken komen, de ene moeten blijven komen, de andere moeten worden aangehaald. Er is nog werk aan de winkel...
Vandaag mag echter met trots worden teruggekeken op die 20 jaar deelname én inzet van zovelen.
Terecht wil men dat dan ook vieren, samen met kinderen en kleinkinderen en samen met sympathisanten uit andere verenigingen.

Dit op zondagnamiddag 13 januari 2002 met een heel bijzondere voorstelling door het Koninklijk Ballet van Vlaanderen:

" De Pré-historie van de Musical ", waarna een receptie.
(Gëïnteresseerden kunnen nog bellen naar 089/564086 bij Y.De Busschere of 089/564117 bij P.Van den Bergh).

CRM uitstapje naar Heidelberg 29-8 tot 2--9-1989.

Bijvoegsel.
OVERZICHT VAN DE JAARPRESTATIES.

jan. 88 Driekoningenfeest (86 deelnemers)
 febr. 88 Bezoek Hasselt(30)
 maart 88 Brussel.De Azteken(42)
 april 88 Lezing "Sport" met wijnavond(65)
 mei 88 Antwerpen(53)
 juni 88 Hoge Venen en Monschau(54)
 juli 88 Wandeling volmolen(22)
 august 88 8-daagse reis Salzburg(34)
 septem 88 3-daagse Parijs(37)
 oktob 88 Algemene ledenvergadering(100)
 novem 88 Abdij Tongerlo en Masereelcentrum(25)
 decem 88 Bibliotheek Maaseik(?)

40 jan. 89 Driekoningenfeest(107)
 Operette Aken(75)
 febr. 89 Lezing over "ouder worden"(64)
 maart 89 Brussel en Art Deco(64)
 april 89 Gent en Cité-cines(60)
 mei 89 Stavelot en Eifel(45)
 juni 89 2000-jarig Bonn(?)
 juli 89
 august 89 Zomerfeest Hasselt(33)
 septem 89 4-daagse Heidelberg(38)
 oktob 89 Algemene ledenvergadering(113)
 novem 89 Lier(53)
 decem 89 Wijnproefavond in C.C.(53)

Jaar 90 (We vonden enkel de planning, geen gegevens over de uitvoering en dus geen aantal deelnemers)
 jan. 90 Driekoningenfeest
 febr. 90 Operette in Sittard
 maart 90 Maastricht
 april 90 Floraliën Gent
 mei 90 Nat.Ontmoetingsdag Genk
 juni 90 3-daagse Den Haan
 juli 90 5-daagse Berlijn
 august 90
 septem 90 Luik
 oktob 90 Amsterdam en Volendam
 novem 90 Algemene Vergadering
 decem 90 Ijsrevue

Jaar 91 geen enkel gegeven.

jan. 92 Driekoningenfeest(110)
 febr. Genk: Ford en

maart 92 moskee(54)
 april 92 Operette in Aken(48)
 mei 92 Breendonk en Mechelen(42)
 Venetië(38)
 juni 92 Luik en Hoei(52)
 juli 92
 august 92 4-daagse Elzas(42)
 septem 92 Koken met bier(41)
 oktob 92 Algemene Ledenvergadering(107)
 Aken Kerstmarkt(58)
 novem 92 Kerstbroden(89)
 decem 92

jan. 93 Driekoningenfeest(92)
 febr. 93 Ijsrevue.(?)
 maart 93 Zoutleeuw en Hoegaarden(47)
 april 93 film(45)
 mei 93 Tunesië(11?)
 juni 93 Hamont(48)
 juli 93 Voerstreek(70)
 august 93
 septem 93 4-daagse Luxemburg(26)
 oktob 93 Antwerpen(62)
 novem 93 Algemene Ledendag(94)
 decem 93 Kerstbroden(106)

jan. 94 Driekoningenfeest(91)
 febr. 94 Operette Maaseik(54)
 maart 94 Maaseiker Revue(68)
 april 94 Waterloo(45)
 mei 94 Brussel:Concert Noble(10)
 juni 94 10-daagse St.Moritz(56)
 juli 94 Doornik(58)
 august 94 5-daagse Frankenland(38)
 septem 94 Lessive(51)
 oktob 94 Hattem en Pieckmuseum(54)
 novem 94 Algemene Ledenvergadering(98)
 Lezing "Humor" met kerstbroden(92)
 decem 94

jan. 95 Driekoningenfeest(92)
 febr. 95 Rekem (54)
 maart 95 Roermond(50)
 april 95 Tongeren(54)
 mei 95 7-daagse Zwarte Woud(n.doorgegaan?)
 Brussel(?)
 juli 95 Parijs(gaat niet door)
 august 95 Hasselt(52)
 septem 95 Namen(50)
 oktob 95 Algemene Ledenvergadering(92)
 novem 95 Kerstbroden(95)
 decem 95

jan. 96 Driekoningenfeest(101)
 febr. 96 Stokkem(45)
 maart 96 Brussel(50)
 april 96 Essen(52)
 mei 96 4-daagse Friesland(48)
 juni 96
 juli 96
 august 96
 septem 96 Oostkantons(62)
 oktob 96 Rolduc(42)
 novem 96 15-jarig bestaan(140)
 decem 96 Lezing "Voeding" en kerstbroden(99)

jan. 97 Driekoningenfeest(102)
 febr. 97 Spreekbeurt "preventie"(44)
 maart 97 Kirchhoven(31)
 april 97 Diest(46)
 mei 97
 juni 97 Keulen(32)
 juli 97
 august 97
 septem 97 Limburgs Lentefeest(23)
 oktob 97 Kevelaer, Xanthen(61)
 novem 97 4-daagse Londen(30)
 Algemene Ledenvergadering(98)
 Pierke Cnoops met Kerstbroden(105)
 decem 97

jan. 98 Driekoningenfeest(98)
 febr. 98 Valentijnsconcert(36)
 maart 98 Tilburg en Biesbosch(62)
 april 98 Paasviering/samenzijn(49)
 4-daagse Goslar(26)
 mei 98 Kastelentocht(60)
 juni 98 Westerlo en Averbode(56)
 juli 98 5-daagse Oost-Duinkerke(22)
 august 98 Kerkrade en Monschau(56)
 septem 98 10-daagse Schotland(40)
 oktob 98 Haspengouw(39)
 Alg.Vergadering:afscheid vorig bestuur(105)
 novem 98 Nakaarten Schotlandreis(40)
 decem 98 Lezing "Thuiszorg" met kerstbroden(49)

jan. 99 Driekoningenfeest(74)
 febr. 99 Tentoonstelling "Veiligheid thuis"(?)
 maart 99 Noord-Brabant/Asten(29)
 april 99 Wandeling Peel en Leudal(20)
 mei 99 's Hertogenbosch(29)
 juni 99 Boeren en boerderijen in Limburg(34)
 juli 99 Tentoonstelling A.Van Dijk(49)

august 99 Wandelen in Kanne en Voer(33)
 septem 99 Tuinfeest(87)
 4-daagse Oostduinkerke(17)
 Het Loo en Kröller-Mullermuseum(44)
 10-daagse reis China (Peking)(28)
 oktob 99 4 werelden op 100km.(49)
 novem 99 5-daagse Bad Ems(18)
 Algemene Ledenvergadering(81)
 decem 99 Lezing "Gezonde voeding", kerstbroden(49)

jan. 2000 Driekoningenfeest: Millennium(54)
 febr. 2000 Lezing over Carnaval(27)
 maart 2000 Halve dagtocht:Litzberg(45)
 april 2000 Lezing "Gezond ouder worden"(25)
 Tocht Kempenland(30)
 mei 2000 Lezing "Midden-Oosten"(11)
 5-daagse Bad Ems(15)
 Ardennentocht(48)
 juni 2000 10-daagse Ierland(24)
 juli 2000 Tuinfeest(60)
 August 2000 5-daagse Oostduinkerke(26)
 septem 2000 De Eifel(65)
 oktob 2000 Venlo; bloemenkwekerij en Museum(29)
 novem 2000 Algemene Ledenvergadering(64)
 decem 2000 Lezing "Eenzaam of éénsaam"(18)

jan. 2001 Driekoningenfeest(54)
 febr. 2001 Lezing "Gebruik van GSM"(26)
 maart 2001 Dusseldorf(45)
 april 2001 Gouda, Schoonhoven Heusden(34)
 mei 2001 Halve-dagwandeling Stevensweert(30)
 juni 2001 Pajottenland(38)
 juli 2001 Verrassend Limburg(29)
 august 2001 Tuinfeest(74)
 septem 2001 4-daagse Oostduinkerke(26)
 oktob 2001 buswandeling Swalmstreek(33)
 8-daagse reis Dresden-Leipzig(24)
 novem 2001 daguitstap St.-Niklaas Algemene Ledenvergadering
 decem 2001 Lezing "Euro" met kerstbroden

Mezeiker Vastelaovesleedsje 2002

42 Teks: Herman Hendrix
Muzi-jk: Stef Hendrix

Ówtveuring : Bart Verhulst en de
Gospel-Vrouwluj

ALLEBONNÄÖR

Refrein

« Allebonnäör », zag Baer, « Allebonnäör », zag Zjang,

de prijs van 't beer is lieëger en det sjilt
e stök pertang!

« Allebonnäör », zag Baer, « Allebonnäör », zag Zjang,
e pintsje kos mer einen euro, vreuger 40
frang.

En erm en ri-jk det greujt näö-ein,
tenminste forfaitair,
mèt 25.000 euro bès-t'al miljonair !
« Allebonnäör », « Allebonnäör » !!

1.

Jao, wi-j iech het ouch drèj of kieër
iech bèn vreiselek kóntent,
al höb iech het neet erg op
det Euro-parlement.
Ouch mèt dae sjaele zeiver kump
toch ee'drein ówt zi-jn tent,
en löp de Carneval weer wi-j
e fluitsje van 'ne cent !

2.

« Jao, bout », zag lès mi-jn vrouw,
« beki-jk
di-jne kezém mer ins,
det is óm mèt te janke, 't is
krieë dówzend euro, mins. »
Iech zègk : « De kóns neet tälle, sjat,
want hi-j, deze menieër,
verdeent, nao boëve aafgerónd,
nów 40 kieëre mieër! »

3.

Ten lange lèste vieël 're frang
de zaak waas geklasseerd,
ze haef van alternasie tón
de naober getrakteerd.
Mer, waat daen twieëling, dae strak
kump,
betruf, de's stank vuur dank,
den eine neumt ze Mark en
den angere neumt ze Frank !

De gebarsten stormklok 1691

Martin Boonen

*Het was "het" evenement van het jaar in
Maaseik, die dagen in mei 1691. Vlak
buiten de wallen en op veilige afstand van
de huizen, in het open veld had
klokkengieter Alexis Julien zijn terrein
gekozen en vanaf de eerste
werkzaamheden aldaar stonden tientallen
toeschouwers van op eerbiedige afstand de
activiteiten van meester Julien en zijn
knechten met bewondering gade te slaan.
En 's avonds in Den Swarten Adelaer, in De
Keyser of in de vele andere herbergen die
Maaseik binnen zijn wallen kende, waren
de gebeurtenissen het onderwerp van
gewichtige discussies.*

De Maaseiker Stormklok

Wat was er gaande? Wel, sinds enkele
jaren was de stormklok die in het
torentje van het Gewanhuus (het
toenmalige stadhuis) hing om een of
andere reden gebarsten en daarom
buiten gebruik. Het geluid van een
gebarsten klok is een gruwel voor het
oor en de stormklok die diende om de
burgers op te roepen bij nadering van
vreemde soldeniers of bij andere rampen
zoals een brand, was in de turbulente
17de eeuw een noodzaak.

Daarom had de magistraat, ondanks de
belabberde toestand van de
stadsfinanciën besloten dat de stormklok
moest hergoten worden en werd de
bepaalde klokkengieter, meester Alexis
Julien gevraagd dit karwei op te
knappen, temeer omdat de man zich
toch wegens werkzaamheden in
Maaseik bevond.

Het gieten van een klok

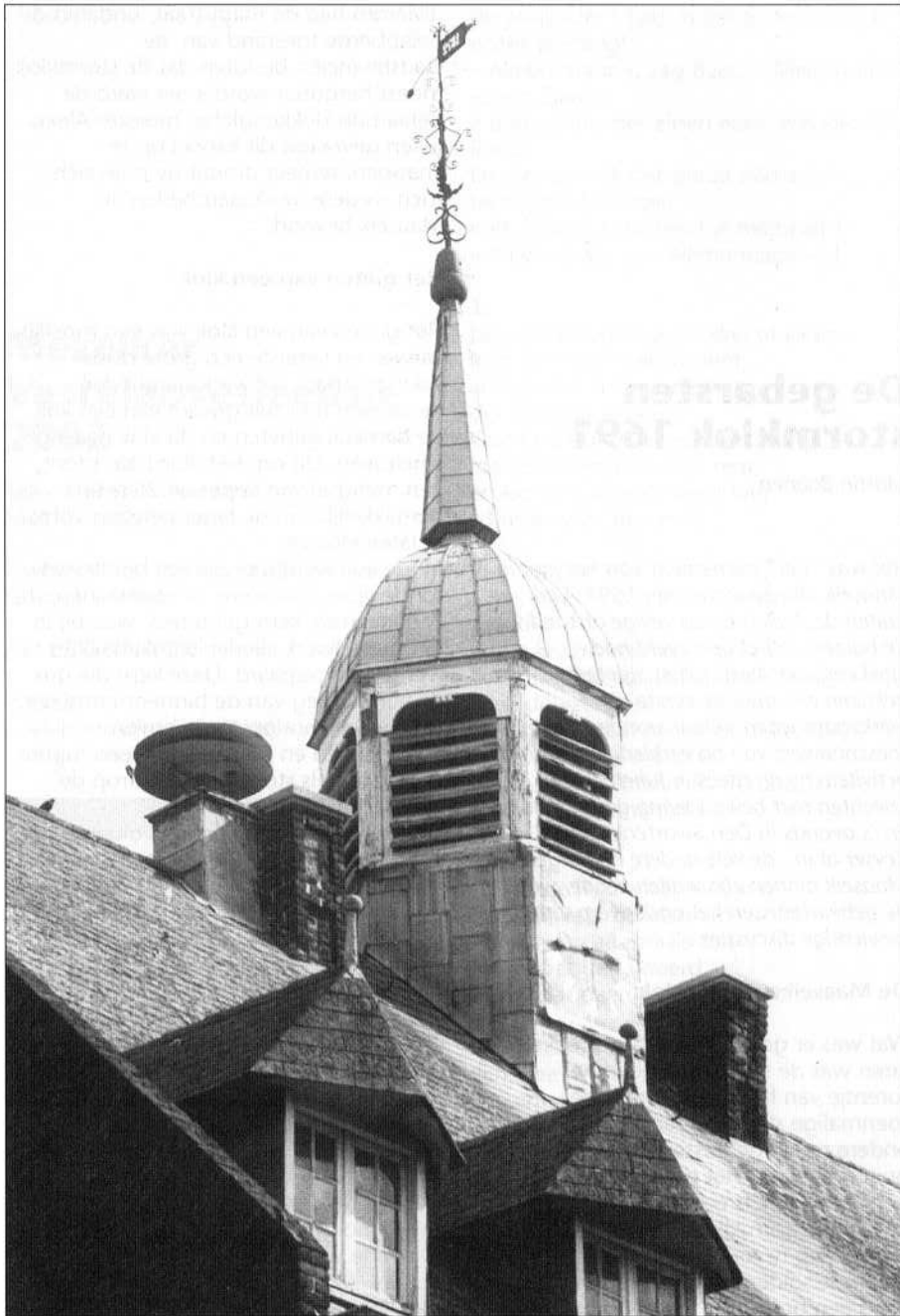
Het gieten van een klok was een moeilijk
karwei en vereiste een grote dosis
vakmanschap. De werkzaamheden
begonnen met het graven van een kuil,
de damkuil geheten en dit vlak naast de
smeltoven. Dit om het vloeibaar brons,
een mengsel van koper en 25% tin,
gemakkelijker in de lager gelegen vorm
te laten vloeien.

In de kuil werd dan op een bakstenen
ronde vloer, eveneens van bakstenen, de
zogenaamde kern gebouwd, waarbij in
het metselwerk allerlei luchtkanaaltjes
werden uitgespaard. Deze kern die dus
de vorm kreeg van de binnenruimte der
klok werd voorlopig van boven
opengelaten en binnen werd een ruimte
vrijgelaten als stookplaats waarop de
luchtkanaaltjes aansloten.

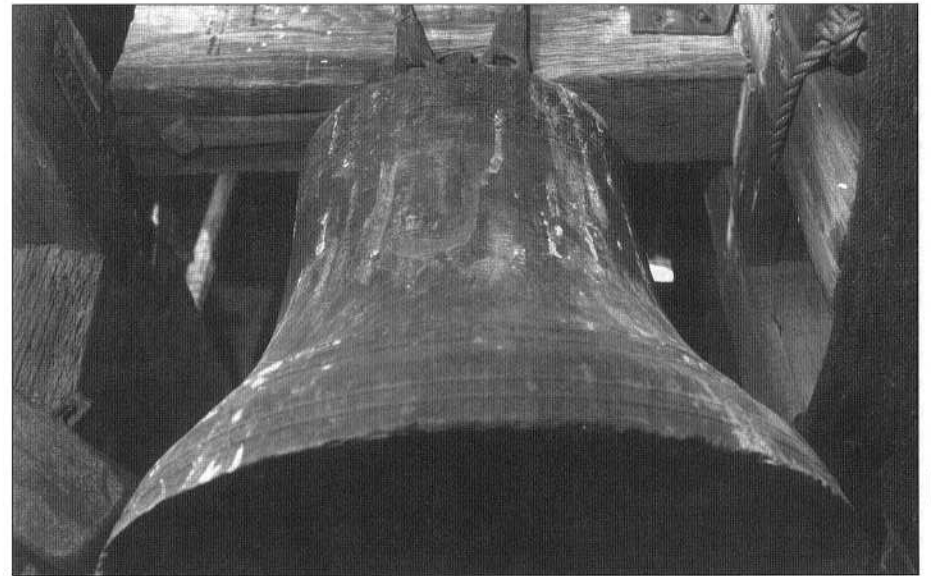
Met ijzeren staven werd vervolgens een
stelling opgebouwd die bestond uit een
vertikale centrale as in het midden van
de kern en boven daaraan vast twee
horizontale ijzers. Hieraan konden dan
de twee draaibare mallen, de
afstrijkplanken worden bevestigd
waardoor zowel het inwendige als het
uitwendige profiel van de klok
nauwkeurig kon gevormd worden.
Als de kern goed droog was, werd ze
met steeds fijnere leemlagen bedekt,
terwijl dit voortdurend met de draaibare
mal werd afgestreeken. Op deze wijze
werd op de kern "de valse klok", ook wel
het hemd genoemd, aangebracht: de
volledige vorm in leem van de te gieten
klok.

Dit alles was een tijdrovend werk, de
fijne leemlaagjes moesten er na elkaar op

43

Het torentje van het Maaseker stadhuis waarin de stormklok nog steeds hangt.

De Maaseker stormklok.

worden aangebracht, nadat de vorige gedroogd waren, zodat uiteindelijk met behulp van de tweede draaibare mal, de buitenmal perfect ook de uitwendige klokvorm werd verkregen. Nadat deze leemlaag helemaal gedroogd was, werd ze bestreken met een laagje talk, een mengsel van vet en bijenwas, een laagje dat ook weer met de houten draaimal geëffend werd.

En dan kwam het fijnere werk. De letters van de opschriften, de versieringen, ja, soms de afbeelding van een of andere heilige of een wapenschild werden in was gevormd en met terpentijn op de talklaag gekleefd. De valse klok was nu eindelijk klaar... op de kroon na. Nu kon het geheel omgeven worden door een mantel, een aantal dunne leemlagen, de eerste fijn met het penseel aangebracht, de volgende van grover leem. Als alles stevig was ingepakt, werd het geheel rondom versterkt met ijzeren staven die in de grond werden geslagen. Dan eerst kon op het nog steeds open bovendeel de zogenaamde kroon van de klok worden

gevormd. Deze kroon moest natuurlijk voorzien zijn van een viertal oren, waaraan de klok later kon worden opgehangen. Ook deze oren werden van was gevormd en daarna op dezelfde manier met leem bestreken. Bij dit alles diende men wel enkele windpijpen uit te sparen, waarlangs de gietgassen konden ontsnappen.

Bovenop werd een trechtersvormige opening aangebracht, de zogenaamde gietkop of gietkoning. En dan kon met de tweede fase van de werkzaamheden gestart worden. Door in de kernhaard een flink vuur te stoken werd de klokmantel volledig gedroogd terwijl talk en was helemaal wegsmolten. Dan werd met een takel of een kraan de mantel omhoog geheven en de lemen valse klok werd voorzichtig beetje bij beetje met lichte hamerslagen in kleine brokjes verwijderd.

Als dan uiteindelijk alle resten van as en leem waren verwijderd en de vuurhaard in de kern was dicht geworpen, werd de kern van boven gedicht waarbij het hangijzer voor de klepel werd ingezet.

Uiterst nauwkeurig werd vervolgens de mantel weer met behulp van de hijskraan over de gemetselde kern neergelaten, zodat de holte tussen kern en mantel de juiste vorm van de te gieten klok aannam. Vervolgens werd de ruimte in de kuil rondom de mantel met aarde aangevuld en goed aangestampt. En dan volgde de laatste fase van het gieten. In de oven naast de kuil werd het brons gesmolten en langs de trechter in het model gegoten. Nu was het alleen nog maar bang wachten tot het brons was afgekoeld. En als dan de klok uiteindelijk werd uitgegraven en de mantel was verwijderd, moest het product van zoveel verbluffend vakmanschap enkel nog worden schoongemaakt en op haar welluidendheid worden gecontroleerd. Gietaanhangsels werden verwijderd en hier en daar diende de vorm nog een kleine retouche te ondergaan. De klok was klaar om in de toren te worden gehangen en van daar haar klanken over de stad te laten klinken.

En de Prijs?

De Stadsrekeningen van 1691 bevatten enkele, jammer genoeg niet volledige gegevens die ons een vaag idee geven over de kosten die het gieten van een klok met zich mee bracht.

* kosten van het hergieten	
aan A. Julien	420 gulden
* nog aan Julien volgens akkoord	48
* het afdoen en weer ophangen van de klok:	20
* 10 karren leem en 4 karren droog hout:	?
* aan Dirck Cools voor 2000 bakstenen voor de oven:	16
* aan weduwe Willem Muyens voor 70 pond Engels tin:	43
* de stad zelf leverde ook nog 31 pond tin	
* voor 53 pond metaal door Julien geleverd	53
* aan Dirck Reynen voor de vracht van 5 karren hout	1,5

* aan Gabriel Vallet voor het hermaken van de klepel	26
* aan Jacob Stalmans voor het aanbrengen van 2 wapenschilden en 2 afbeeldingen van Sint-Catharina	16

Al bij al zou het hergieten van de stormklok de stad zodoende het ronde bedrag van 672 gulden hebben gekost. Het was het geld waard, want nog vaak zou ze in de onrustige eeuw die erop volgde de burgers van Maaseik moeten waarschuwen bij het naderen van vreemde troepen.

En de stormklok? Ze hangt nog steeds in het torentje van het Maaseiker stadhuis. Jaren geleden schreef onze medewerker en toenmalig gemeentesecretaris Henri Beenders er in dit tijdschrift een artikel over. (H.Beenders, Over de klokken van het Maaseiker stadhuis. In: De Maaseikenaar, 1972 (jg 3) nr 4, p 9-10). Volledigheidshalve memoreren we hieruit volgende gegevens. De klok is 53 cm hoog met een kroonbeugel van 14 cm. Ze heeft een diameter van 65 cm 50 en draagt als opschrift

Ex minori facta maior sub cons. Dehaen et Smets per Alex Julien A° 1691

Vertaald: Uit een kleinere groter gemaakt onder de burgemeesters Dehaen en Smets door Alex Julien in het jaar 1691.

De klokkengieter Alex Julien was geboren in Champigneulle in Lotharingen. Van 1688 tot 1692 verbleef hij te Maaseik waar hij onder andere de Catharinaklok van de parochiekerk hergoot. Deze dateerde van 1445, maar was in 1688 ook gebarsten. Van 1692 tot 1705 woonde Julien in Weert waar hij met een Weerter dame in het huwelijk trad. Nadien vestigde het paar zich in Lier waar de man in 1734 overleed. En de Maaseiker stormklok? Ze roept de burgers niet meer onder de wapens, maar luidt thans heel kalm en bedaard de uren.

Maaseikenaren niet toegelaten: de kring UNITAS

Marcel Cuyx

In zijn boek "Maaseik verenigd" (1) heeft Martin Boonen een inventaris gemaakt van het Maaseikse verenigingsleven tussen 1830 en 1940.

De auteur vermeldt al in de inleiding dat "heel wat verenigingsarchief" verloren is gegaan of in een of andere lade ligt te sluimeren. Hierdoor komt het dat we van sommige verenigingen niet veel meer weten dan de naam.

Onlangs werd in het archief van het Koninklijk Atheneum van Maaseik een bundel documenten gevonden over de vereniging Unitas. De bundel bevat de statuten van de vereniging, de briefwisseling van het bestuur en de uitnodigingen gericht aan de leden. Hoewel ledenlijsten en kasboek ontbreken, kunnen we ons toch, dankzij dit archief, een goed beeld vormen van de vereniging.

Op 27 januari 1910 vindt de stichtingsvergadering van "de kring Unitas" plaats in de huwelijkszaal van het stadhuis. A. Richel, ingenieur-directeur bij de Spoorwegmaatschappij Hasselt-Maaseik, wordt voorzitter en V. Fabry, controleur van de douane, wordt secretaris.

Maken nog deel uit van het bestuur: H.

Declercq, penningmeester, en de commissarissen Ch. Bodard, E. Claeys, J. Diris en dr. Quix. (2)

Lang niet iedereen mag lid worden van Unitas! Om werkend lid te worden moet men in Maaseik wonen, maar buiten het kanton Maaseik geboren zijn. Op deze regel is één uitzondering: ambtenaren mogen lid worden van de kring, ook als ze toch in Maaseik geboren zijn.

Aan deze regel wordt streng de hand gehouden: notaris Henri Schoolmeesters schrijft op 27 januari 1910 aan voorzitter A. Richel dat zijn klerk Victor Beckers geen uitnodiging heeft gehad voor de stichtingsvergadering van Unitas, hoewel hij toch "un étranger de résidence à Maeseyck" is. Daarop geeft Richel opdracht aan zijn secretaris Fabry om die vergetelheid te herstellen. In dezelfde brief vraagt notaris Schoolmeesters om zelf ook te worden uitgenodigd - hij is weliswaar geboren te Maaseik maar "mon grand-père était un "natif" de Roosteren" - maar dit verzoek wordt kordaat afgewezen.

De werkende leden vormen de algemene vergadering en kiezen het bestuur. Erelid kan iedereen worden, mits betaling van ten minste 5 F lidgeld per jaar.

De vereniging heeft als motto: "Plaisir et Charité - Vermaak en Liefdadigheid". Statutair is inderdaad bepaald dat ten minste één vijfde van de lidgelden moet worden besteed aan liefdadigheid.

De voertaal bij Unitas is het Frans: de uitnodigingen zijn weliswaar tweetalig, maar de voordrachten, op één na, gebeuren in het Frans. Ook de correspondentie gebeurt in die taal. Het exclusieve karakter van Unitas blijkt ook uit het volgende: op de vergaderingen van de kring worden alleen de leden uitgenodigd, hun bloedverwanten die hetzelfde huis bewonen en "hunne vreemde uitgenodigden" ("leurs invités étrangers à la ville").

Desondanks, of juist daardoor?, kent de kring Unitas succes. Voor de eerste bijeenkomst op donderdag 17 maart, in

Stad Maeseijk

Kring UNITAS

ZONDAG 22 JANUARI 1911

Ter gelegenheid van den eersten verjaardag der stichting van den Kring

GALA-CONCERT

ingericht, in de feestzaal der stad, met de medewerking van jufvrouw **Caroline GOLDSTEYN**, zangster, prijs van het Luiker Koninklijk Conservatorium, en de **HH. J. VAN BEYGAERDEN**, baryton, prijs van het Conservatorium van Brussel, **J. BIJLS**, zangliefebber, **G. MOES**, 1^e prijs voor viool, **H. LEPAGE**, pianist, en **L. MAX**, komiek.

Dit concert begint om 7 ure stipt en is uitsluitend ingericht voor de leden, hunne bloedverwanten die hetzelfde huis bewonen en hunne vreemde uitgenoodigden.

Men kan in den feestzaal het programma bekomen, aan wiens keerzijde zich de tekst bevindt der Vlaamsche volksliederen door M. J. Bijls gezongen.

Rookten in den zaal is streng verboden.

Er worden geene plaatsen voorbehouden.

VOOR HET COMITEIT :

De Geheimschrijver,
V. FABRY.

De Voorzitter,
A. RICHELI.

Den leden wordt herinnerd dat op Maandag, 27 Februari toekomend (Carnaval) een groot verkleed BAL zal gegeven worden.

de stadsfeestzaal, worden er 150 uitnodigingen verstuurd.

Commandant R. Dubreucq spreekt over: "A travers notre colonie".

Dubreucq is lid van de Koloniale Raad en woont in Brussel. Toevallig moet hij van 16 maart tot 5 april 1910 in het Kamp van Beverlo zijn, zodat hij dan gemakkelijk met de tram in Maaseik kan komen. Wel moet hij de volgende dag de vroege tram van 6.09 uur nemen, terug naar Beverlo, want "nous tirons de bonne heure", we beginnen al vroeg te

schieten in het Kamp.

Dubreucq breng zelf zijn "lichtbeeldenapparaat" mee, maar Unitas moet zorgen voor een fles waterstof en een fles zuurstof, te bestellen bij de firma Parmentier in Elsene. Elektriciteit is er nog niet in Maaseik.

Op 30 april spreekt Juliaan Bijls, stadsingenieur van Antwerpen, over "Eene wandeling in de Scheldestad", weer met lichtbeelden. Unitas is nu wel verplicht om én een projectieapparaat én

een fles gas te huren. Misschien is dat de reden waarom de toegangsprijs "voor personen die van den kring geen deel maken" verdubbelt tot 2 frank.

In oktober organiseert Unitas nog een lezing over "De vliegmachienen - Les aéroplanes" en in december een over "De grote meren - Les grands lacs".

1911

Op zondag 22 januari 1911 wordt ter gelegenheid van de eerste verjaardag van de kring een gala-concert gegeven in de stadsfeestzaal.

Er zijn optredens van John Van Beygaerden, veearts in Peer maar ook bariton met een 1ste prijs van het conservatorium, en van drie Maastrichtenaars: Guillaume Maes, 1ste prijs conservatorium, Caroline Goldstein, laureate van het conservatorium van Luik, en Henri Lepage, student aan het conservatorium van Luik.

Het programma ziet eruit als volgt:

LÉON MAX

*Je recommande à vos bons
souvenirs pour les services
que vous pourriez avoir pendant
la saison d'hiver
Léon Max Bien à vous
rue Brocbeporte 96 Liège*

Eerste deel

Romance de l'étoile, uit Tannhauser, van Wagner *John Van Beygaerden (bariton)*
Meilied, van G. Huberti

Romance, van Joh. Svendsen

Guillaume Maes (viool)

Air d'Eboli, uit Don Carlos, van Verdi

Caroline Goldstein (zang)

Polonaise in la majeur, van Fr. Chopin

H. Lepage (piano)

Tweede deel

Benvenuto, van E. Diaz

John Van Beygaerden

Moedertaal, van E. Hullebroeck

Aria, van J.S. Bach

Guillaume Maes

Serenade, van Gabriël Marie

Air d'Ariane, van Massenet

Caroline Goldstein

Le Taubillon, van Bulowaski

Henri Lepage

Hierbij komt dan nog het optreden van A. Bijls, in het gewone leven ingenieur van Bruggen en Wegen in Maaseik, maar ook een getalenteerd zanger. Hij zingt "Vlaamse volksliederen", waarvan de tekst afgedrukt staat op de programma's, zodat het publiek naar hartelust kan meezingen!

Tijdens de pauze treedt Léon Max op, een "artiste comique" uit Luik, maar, het is immers een puriteinse tijd: de grappen moeten binnen de perken blijven! "Mon répertoire est exclusivement pour famille," schrijft Max geruststellend aan de inrichters.

Het is een galavoorstelling, dus verschijnen de artisten in feestkleding:

"We zullen natuurlijk in het zwart verschijnen (rok met witte das)," schrijft Guillaume Maes. "Van Beygaerden formuleert het een beetje anders: "Comme c'est un concert de gala, je sortirai mon pit."

Het concert kost wel wat aan Unitas: een eerste raming komt op 207 F.

Op de uitnodiging voor het concert wordt al aangekondigd dat op maandag 27 februari om 9 uur een groot verkleed

VILLE DE MAESEYCK.

CERCLE UNITAS

Lundi, 27 février 1911, à 9 heures du soir

dans la salle des fêtes de la ville

GRAND BAL TRAVESTI

Offert aux sociétaires, aux membres de leur famille habitant avec eux et à leurs invités étrangers à la ville.

N B. Le costume travesti, n'est pas de rigueur. Les Dames peuvent donc être en toilette ordinaire de bal. On invite les Messieurs à revêtir, le plus possible, l'habit ou la redingote. On pourra se procurer dans la salle, toutes espèces de coiffures carnavalesques, en papier ou en étoffe, de même que les accessoires pour polonaises.

POUR LE COMITÉ :

Le Secrétaire,
V. FABRY.

Le Président,
A. RICHEL.

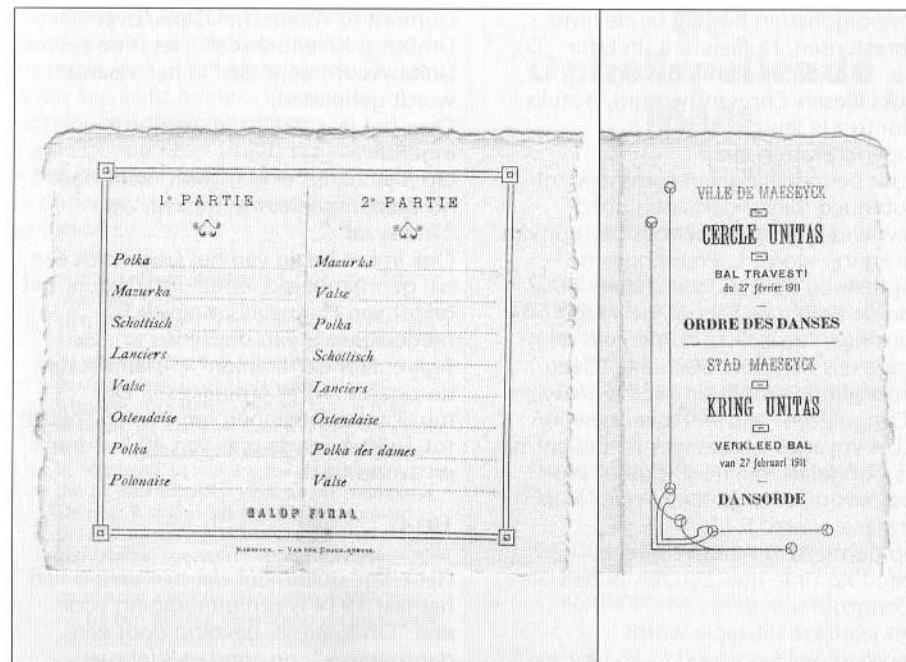
Carnavalsbal wordt georganiseerd in de stadsfeestzaal.

Ondertussen krijgt Unitas last met de "Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique", de SABAM van die tijd. Ondanks alle tegenstribbelen moet de kring een vergoeding van 5 F betalen voor de werken die ze heeft laten uitvoeren, op het galaconcert en op het carnavalsbal.

In april komt J. Meeuwissen, "leraar van

Schepenbouw aan de Hoogeschool van Gent" spreken over "Les grands Transatlantiques" (3) en A. Bijls, van Bruggen en Wegen, houdt op zondag 7 mei een voordracht over "Gent door de eeuwen heen", met een honderdtal lichtbeelden.

Ook in de zomer hoeven de leden van Unitas zich niet te vervelen: op pinkstermaandag 6 juni gaan ze op uitstap naar Genk en omgeving "met

Balboekje, uitsluitend ten behoeve van de vrouwelijke dansers.

pique-nique", en op zondag 30 juni gaan ze een ganse dag naar Valkenburg. In november komt de kring met iets nieuws: een familieconcert ("Concert intime, vocal et instrumental"). De leden treden zelf op en er zijn zelfs zoveel gegadigden, dat het bestuur sommige "artisten" moet weigeren.

Op 10 december wordt het tweede bestaansjaar van Unitas besloten met een voordracht door J. Hubert Hoeben, letterkundige (4). Hij spreekt over "De economische ontwikkeling van Brazilië". Hoeben is in dienst van de staat St. Paolo, een deelstaat van Brazilië. Hij heeft in Brussel kennis gemaakt met de Maaseikenaar Albert Nijssens, pas terug van Brazilië. Het klikte blijkbaar dadelijk tussen beide heren, want Houben zal in Maaseik overnachten ten huize Nijssens. De heer Chzranowski zal als afgevaardigde van St. Paolo de voordracht van Houben bijwonen.

1912

In 1912 heeft de kring Unitas een uitermate zwaar programma. Op 17 januari wordt begonnen met een « Onderonsje, gevolgd van een danspartijtje » ("Concert intime suivi d'une sauterie")

Op zondag 11 februari houdt Arn. Stiels, auditeur bij het krijgsgerechtshof te Luik, een voordracht over "Terre d'Armor", met talrijke lichtbeelden. Stiels brengt zijn eigen projectieapparaat mee en een vriend zal het toestel bedienen, want de clichés zijn bedoeld "pour la lumière électrique", en, vermits men in Maaseik nog altijd geen elektriciteit heeft, zou de projectie wel eens in het honderd kunnen lopen.

De zondag erop is er een carnavalsfeest in de Stadszaal. De gasten hoeven zich niet te verkleeden want alle mogelijke carnavalsgerief is te krijgen in de zaal. De kring heeft voor 60.5 mark

benodigdheden besteld bij de firma Chrestensen, Hoflieferant, in Erfurt (D), o.a. 36 stuks Immer in Bewegung, 12 stuks Riesen-Chrysanthemum, 3 stuks Montrez la langue, 6 stuks Riesenkravatten enz.

Door bemiddeling van commandant Dubreucq, die ondertussen goed bevriend is geraakt met het bestuur van de kring, wordt L. Preud'homme, kapitein bij de Generale Staf en leraar aan de Koloniale School, gevraagd om eens naar Maaseik te komen, als de lange reis hem niet afschrikt. "Geen probleem », schrijft de kapitein, « wij, "Congolezen" zijn wel meer gewoon. ("Les voyages à Maeseyck n'effraient pas toujours de chemin de fer pour leurs déplacements!")

Op donderdag 7 maart spreekt Preud'homme over zijn reis in de Uelé (Congo).

Het jaarlijkse uitstapje wordt georganiseerd op zondag 16 juni: de leden gaan picknicken in de bossen van de Litzberg, tussen As en Lanklaar. De deelnemers die per fiets willen gaan, vertrekken om half negen aan de Bospoort en gaan via Neeroeteren en Opoeteren naar het station van As. De anderen kunnen de trein van 10u05 nemen en zijn dan om 10u45 in As. (5) De picknick wordt gehouden in de bossen van Litzberg, het vieruurtje in hotel Beau Séjour te Lanklaar. Terugkeer naar Maaseik met de tram.

Op het laatste nippertje wordt de uitstap wegens het slechte weer verplaatst naar zondag 7 juli.

Het winterseizoen wordt geopend op zondag 27 oktober met een voordracht door de E.H. Coenen, aalmoezenier van de St-Leonardsgevangenis te Luik, over "De gebroeders Van Eyck en hun werken", met lichtbeelden (6) Op zondag 17 november is er weer een "Onderonsje, gevolgd door een danspartijtje".

Op maandag 16 december 1912 spreekt Pira, ingenieur bij de kolenmijnen André

Dumont te Waterschei-Genk, over "Het Limburgs Kolenbekken". Het is de eerste Unitas-voordracht die "in het Vlaams" wordt gehouden.

Over het jaar 1913 zijn we slecht ingelicht.

Op 5 januari is er een voordracht door M. Brab, ingenieur te Hasselt, over "Transvaal".

Ook in het begin van het jaar wordt een bal georganiseerd, opgeluisterd door het orkest van H. Knevels. Knevels is medeëigenaar van de Elense sigarenfabriek "L'Union" ("Manufacture de cigares fins et ordinaires"). De muzikanten beginnen om 21u en spelen tot 1u30, voor de prijs van 40 F + drank en avondmaal.

1914

Het enige document dat bewaard is van het jaar 1914 is een uitnodiging voor een "Onderonsje, gevolgd door een danspartijtje", op zondag 8 februari. Voor de rest van het jaar 1914 zijn er geen documenten bewaard in het archief. We hebben wel de volgende gegevens ontdekt in de Maas- en Kempenbode.

25 januari: lezing over "Oost-Engeland", door advocaat Duchaine (7) donderdag 30 april: Noël: Spoorweg en tunnel van den Loetschberg (Zwitserland)

"Er zullen beelden op het doek gebracht worden in kleuren photographie alsook eene reeks cinematografische films" (8) maandag 18 mei: M. Herby-Cousin: Een reis door de Atlantische Oceaan (9) In de zomer gaat het jaarlijkse uitstapje dit maal naar het Jekerdal. (10) De deelnemers vertrekken aan de Bospoort per tram om 6.45 uur, stappen over in Tournebride, en komen aan te Tongeren om 9.33 uur (!). Na een uurtje wandelen door de stad, gaan ze per fiets (meegenomen met de tram) via Mal, Glons en Eben-Emael naar Maastricht. De terugtocht naar Maaseik gebeurt weer per tram.

Waarschijnlijk had de kring weer een goed gevuld winterprogramma, maar in augustus vielen de legers van de Duitse keizer ons land binnen. De eerste wereldoorlog was begonnen. Na de oorlog bleef Unitas nog bestaan tot in de jaren twintig, maar over die periode hebben we nauwelijks informatie gevonden.

- (1) uitgave van de Werkgroep Documentatie Maaseik, 1994
- (2) Het liberale blad "Het Vrije Volk" is niet erg enthousiast over de nieuwe vereniging. "Al de voorgangers van Mijnheer Richel, bestuurders van de ijzerenweg Hasselt-Maaseik, moesten in Hasselt hun verblijf hebben. De klerikale heer Colinet, voorzitter van de bestuursraad, heeft hem toegelaten in Maeseyck te wonen, maar op voorwaarde dat hij zou arbeiden voor de klerikale partij. De heer Richel heeft aan het vertrouwen beantwoord: hij is voorzitter van het kerkfabriek, toeziende voogd van het voornaamste klerikaal blad en stichter van de nieuwe klerikale tekenschool. Vandaag wil hij een nieuwe vereniging stichten onder den dekmantel van onafhankelijke vereniging, hebbende voor kenspreuk: Vermaak en Liefdadigheid." Wij verzoeken onze vrienden van op te passen en de fabel van La Fontaine te lezen: "De Kat en eene oude Rat"
*Een rat, en zonder meer,
Wist zich van deze kneep te verwachten,
Het was een oude schelm, die in den slag weleer
Zijn steert gelaten had. Hij bleef van ver betrachten
Den kattengeneraal en zei: "Die kop vol meel
Dien ik ginds zie, beduidt niet veel:
Daar steekt iets anders in; hij meent weer iets te brouwen;
Het helpt u niet vandaag dat gij een meelpak zijt.
Vaarwel, gij krijgt mij niet!" Dat was niet slecht gezeid,
Die rat was prijzenswaard om haar voorzichtigheid.
Men vindt de veiligheid in een gegrond mistrouwen.
(Het Vrije Volk, 29 januari 1910)*
- (3) Maas- en Kempenbode, 23 april 1911
- (4) M&K, 12 november 1911
- (5) Niet alleen de trein maar ook de fietsers waren blijkbaar niet gehaast in die tijd!
- (6) voor een enthousiaste bespreking van de avond, zie Het Vrije Volk, 2 november 1912
- (7) M&K, 25 januari 1914
- (8) M&K, 5 april 1914
- (9) M&K, 10 mei 1914
- (10) M&K, 28 juni 1914

De Onheilspellende Maas

LA MOSA SUPERBA

Hubert Aendekerk

Onstuitbaar zwelt het water aan en stort zich in 's Maaslands schoot, onheilspellend in "t licht der volle maan, verraste mensen, bedreigd met de dood.

Alsmaar krachtiger raast de vloed en legt zijn wil op aan 't omringende land, bruisend, kolkend en verwoed, zich reeds vergrijpend aan ons Nederlandse morgenland.

Maaseik houdt de adem in voor dit woeste geweld en hoopt dat er 'n wonder geschiedt. In haar geschiedenis wordt verteld dat de Maas haar meermaals verried.

Verraderlijk lief in zomertijd, plots ontketend en explosief met ontzag aanschouwd van wijd tot zijd, niet vragend naar onze grief.

Langzaam ontsluit zich de band, de woede is weer bekoeld. Vloeiend naar 't verre avondland, ons achterlatend met toorn die w' hebben gevoeld!

Een merkwaardig Maaseiker triktrakspeel uit 1598

54 Th. Godelaine en I. Kraewinkels

In september 2000 werd in Venlo, op de plaats van de vroegere stadsmuren, een nieuw museum geopend nl. "Het Limburgs museum". Hier wordt de geschiedenis verteld van de inwoners van de huidige Nederlandse provincie

Limburg, waar uiteraard ook Belgisch Limburg bij betrokken wordt. Tijdens een bezoek aan dit merkwaardig museum werd ik op de eerste verdieping, in de afdeling "Ridders, jonkvrouwen en horigen" door mijn begeleidende Nederlandse vrienden attent gemaakt op een bijzonder voorwerp. In een van de vitrines stond een triktrakspeel, nu beter bekend onder de naam backgammon. (Foto 1) Het spelbord werd door het Limburgs Museum aangekocht op 2 /12 /1996 bij veilinghuis Sotheby's in Amsterdam. Geopend vertoont de houten doos kunstzinnig benen inlegwerk. De typisch Zuid-Nederlandse versieringsmotieven lopen over de verhoogde rand. In ieder van de twee speelvelden zien we twaalf spitse driehoeken, bekroond met een soort pijlpunt.

Nu blijkt uit de teksten op twee cartouches dat het spel op 22 oktober 1598 werd geschonken door Godfried van Bocholt aan zijn vriend Christoffel Puytlinck, burgemeester van Maaseik (foto 2).

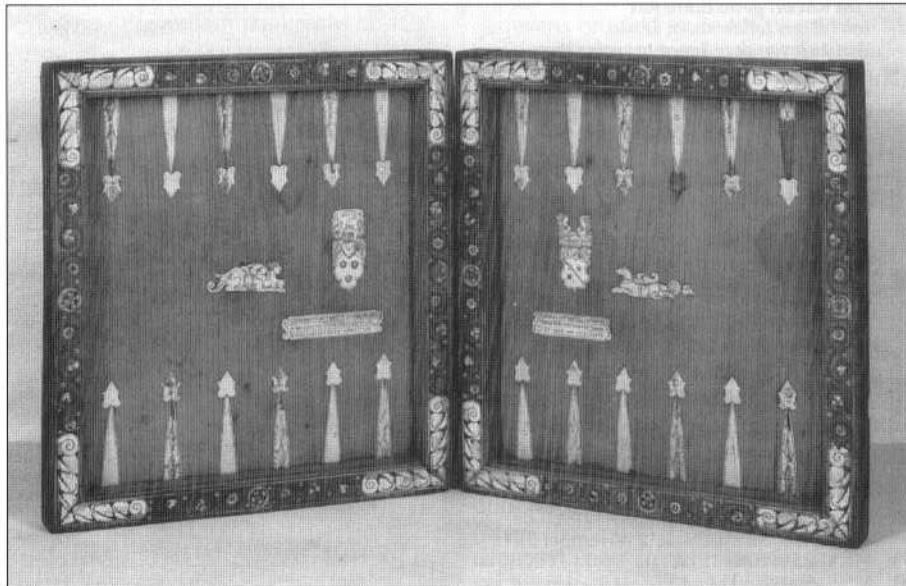

Foto 1

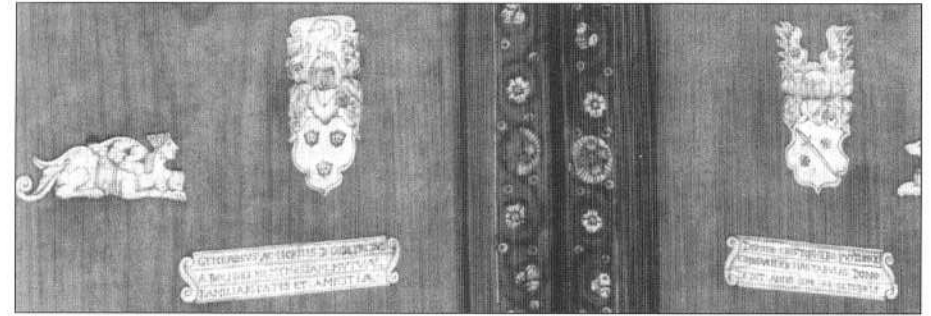

Foto 2

Links zien we een sfinx. Dit is echter niet de Egyptische sfinx: mannenhoofd op leeuwenlichaam, maar de Griekse sfinx: een geveugelde jonkvrouw met leeuwenlijf. Volgens de mythologie zat deze sfinx op een rots bij Thebe en gaf iedere voorbijganger een raadsel op. Wie het niet kon oplossen werd verslonden. Het raadsel was: "Wie loopt 's morgens op vier, 's middags op twee en 's avonds op drie voeten?" Antwoord: de mens, kruipend als klein kind, op twee benen als volwassene en als grijsaard met een stok. Toen Oedipus het raadsel oploste, stortte de sfinx zich van de rots omlaag. Het raadselachtige van een sfinxfiguur duidt hier waarschijnlijk op de

strategie die zal nodig zijn om de tegenstander in het spel te overwinnen. Naast de sfinx staat het wapen van Bocholt nl.: drie getongde afgerukte luipaardkoppen. Gekroonde helm met uitkomende zwaan. (foto 3)

De tekst in de cartouche luidt:
**GENEROSVS . AC . NOBILIS . D:
GODEFRIDVS
A: BOCHOLT . YN . MEMORIAM :
MVTVAE
FAMILIARITATIS : ET : AMICITIAE .**

De edele en beroemde Heer Godfried van Bocholt, ter herinnering aan hun wederkerige vertrouwelijke omgangs- en vriendschapsbanden.

Foto 3

Op de rechterspeelhelft zien we het wapen Puytlinck nl. een schuinsgeplaatst zwaard, de punt links beneden, boven en beneden vergezeld van een roos. Naast het wapen zien we Pegasus, het geveugeld paard dat volgens de Griekse mythologie met zijn hoefslag de dichtsterlijke bron Hippokrene deed ontspringen en

daardoor het symbool is van de poëtische inspiratie.

De tekst in deze cartouche luidt:

**DOMINO : CHRISTOPHERO:
PVYTLINCK
CONSULI EICK HAS TABVLAS: DONO
DEDIT : ANNO : 1598 : 22: OCTOBRIS**

gaf dit speelbord ten geschenke aan de heer Christoffel Puytlinck, burgemeester van Eick, ten jare 1598, op 22 oktober.

Wie waren deze beide heren? Laten we met de Maaseikenaar Puytlinck beginnen.

De familie Puytlinck was reeds in de 15de eeuw in Maaseik aanwezig en zou er nog nakomelingen hebben tot in de eerste helft van de 18de eeuw.

In het "Annuaire de la Noblesse de Belgique" (1) hebben we heel wat genealogische gegevens gevonden die ons in staat stelden om de stamboom van burg. Christoffel Puytlinck als volgt weer te geven:

I.

Einde 15de eeuw was een **Puytlinck** (waarvan de voornaam niet wordt vermeld) gehuwd met Sophie van Papenhoven. In dezelfde periode vonden we nog 2 Puytlincks, nl. :

- Op 20 maart 1477 staat Arnoldus Puytlinck als grondeigenaar in een overeenkomst tussen de deken en 5 kanunniken van het kapittel van Eyck en het klooster van de Agneten met betrekking tot cijnsen op gronden. (2)
- In de burgemeesterslijsten opgemaakt door Marcel Hendrickx vermeldt hij in 1487 Dirk Puytlinck en Peter Beck. We weten echter niet of één van deze Puytlincks kan vereenzelvigd worden met de echtgenoot van Sophie van Papenhoven die moeder werd van 6 kinderen. Slechts 2 ervan zijn in het "Annuaire" opgenomen:

II.

Adam (zie verder) en **Dierick**. Deze

huwde met Catharina Borman. In 1522 leefde Adam nog, maar in 1554 was Catharina weduwe. Ze zouden ook 6 kinderen krijgen.

Rond deze periode treffen we in de Maaseiker gichten de familie Puytlinck aan in de Eikerstraat, nl. in 1522 en 1523 waar over "Puytlincks guet gelegen op die eyckerstraet" wordt gesproken." (3)
Terug nu naar Dierick, de overgrootvader van onze triktraspeler. Hij huwde Catharina de Savelant, die nog leefde in 1537. Van Dierick P. weten we dat hij van 1522 tot 1548 lid was van de Maaseiker Schepenbank. Als burgemeester staat hij vermeld in 1515-1516 en in 1518-1519 met Herman Bexs; in 1522-1523 met Peter Backhuys en in 1525-1526 weer met Herman Bexs. De kinderen van Dierick en Catharina waren:

III.

Johannes (zie verder) en **Sofie**. Deze huwde met Andreas Jentis, waarvan de dochter Sofie Jentis, Denijs van den Eertwecht als echtgenoot koos.

Volgens de nota's van de Wapenherauten Lefort huwde Johannes Puytlinck een zekere de Reys. Johan was burgemeester van Maaseik o.a. in 1538-1539 met Peter Backs; in 1552-1553 met Joris Dijkens en in 1560-1561 met Huybrecht van den Hoeve. Ook grootvader Puytlinck had een zoon en een dochter:

IV.

Elisabeth en Dierick (zie verder). Samen met haar echtgenoot Guillaume van den Eertwecht wordt Elisabeth nog vermeld in 1584.

Dierick (ook Dederick) was schepen van de rechtbank van Roermond waar hij de eed aflegde op 13 december 1568, maar hij was alleszins ook burgemeester van Maaseik o.a. met Johan van Itter in 1582-1583 en zeker in 1585 want op 14 november van dat jaar betaalt hij een kwijting van 900 gld BB. aan het Agnetenklooster, in aanwezigheid van zijn

zoon **Christoffel**, voor de terugbetaling van een rente die het klooster bezat op de stad Sittard.(4) In deze akte staat hij vermeld als **Theodorus Puytlinck**; wellicht een verkeerde vertaling van de Franse voornaam Thiery (dus Dirck). Hij huwde Elisabeth Hoefft (ook Heuft) van Emmerich die op 9/6/1544 het laathof van Lierop voor de leenbank van Gelder verhuurde. Op 21/4/1556 hernieuwde ze de feodale eed, waarbij ze het vruchtgebruik afstand aan haar moeder. Maar de nieuwe eed op 13/6/1569 gebeurde met haar echtgenoot Dierick Puytlinck. Ze overleed op 24/4/1614. D. Puytlinck zelf stierf in 1589.

Met de kinderen van dit echtpaar zijn we dus bij de 5de generatie Maaseiker Puytlincks aangekomen.

In het "Annuaire de la Noblesse de Belgique" vermeldt de Borman dat Elisabeth Heuft moeder werd van o.a.:

V

Christoffel, die vrij snel na het overlijden van zijn vader ook burgemeester van Maaseik werd, volgens de gichten in 1592-1593; in 1594-1595 met Frans van Steensel en volgens de datering op de triktrak in 1598. In de stadsrekeningen vinden we burgemeester Christophel P. op 24/9/1601 in verband met werken aan de kerk van Aldeneik; op 2/10/1603 bij de aanstelling van Ernestus Bonnyl als "sijffermeister" (onderwijzer) ter vervanging van zijn overleden vader Heubertten en op 7/12/1606 waar hij "de goede tijdonge van den vrede" vierde met de burgemeesters Nessels en Wenthuyssen en Jannen Peters die voor 12 tonnen teer had gezorgd om de vreugde vuren te stoken. Die avond dronken ze bij Antonissen Broeck "tweleff quarten wijns"! Zijn huwelijk met Anne van Hoeve bleef kinderloos. Hij werd begraven op 8 juni 1610, maar stierf waarschijnlijk verscheidene dagen vroeger want volgens de stadsrekening van 2 juni werd

toen een voorbereidende vergadering gehouden met de Drossaard en de Raadsleden om het toezicht op de wacht te regelen. Hierbij werden vijf flessen wijn geleedigd.

Op 5/7/1611 richtte zijn weduwe een stichting op ten voordele van de armen van Maaseik. Zij zelf leefde tot 1638.

Christoffel Puytlinck had nog minstens twee broers, waarvan we vooral Arnold onthouden en een zuster Marie, die ook een stichting maakte ten voordele van de Maaseiker armen.

Deze Arnold en enkele van zijn kinderen zouden in Maaseik meer bekendheid genieten dank zij de schenkingen gedaan aan de Maaseiker parochiekerk. Deze voorwerpen worden bewaard in de Schatkamer van de St. Catharinakerk. (5) Arnold Puytlinck was o.a. meier van de Maaseiker schepenbank in 1604 en vier maal burgemeester tussen 1604 en 1614. Na hem komt er geen Puytlinck meer voor op de burgemeesterslijsten. Hij huwde op 15/7/1597 met de dochter uit een voornaam adellijk geslacht nl. Elisabeth de Blocquerie, dochter van Laurent, heer van Ter Biest en zuster van Christophel de Blocquerie, kanselier van prinsbisschop Ferdinand van Beieren. Het adeldom van het echtpaar werd op 28 mei 1626 door Keizer Ferdinand II uitgebreid tot hun vijf kinderen (6): Theodorus (7), Laurentius, Elisabeth (8), Maria (9), en Anna Catharina (10).

Tijd nu om aandacht te schenken aan de persoon die het triktrakspel gaf:

Godfridus van Bocholtz.

Nog veel meer dan bij de familie Puytlinck hebben we hier te doen met een illustre geslacht. De gebruikte gegevens zijn ontleend aan de uitgebreide documentatie opgezocht en verwerkt door J. Mertens in: "Landcommandeur Edmond Godfried van Bocholtz, zijn familie en de balije Biesen in de tweede helft van de 17de eeuw." (11) en A. Fahne: Die Dynasten, Freiherrn und jetzigen Grafen von Bocholtz.

Foto 4

Keulen 1860-1863, 1er Band, 1er Abteilung, p. 328

Het geslacht von Bocholtz vindt zijn oorsprong in het riddergoed Bocholt, ten oosten van Venlo, nabij Lobberich in Duitsland.

In het midden van de 14 de eeuw treffen

we aan: *Gerard, heer van Bocholt, Broeck, Waldniel, Hinsbeck en Ingenhoven*. Meerdere vertakkingen van dit geslacht brengen ons twee eeuwen en 5 generaties verder bij *Willem van Bocholtz*, geboren in 1523, die in het midden van de zestiende eeuw drossaard van Wageningen (Gelderland) was; een ambt

dat hij zeker tot 1580 bekleedde. In die tijd wordt de familie Bocholtz aangeduid met de adelstitel Freiherr of baron. Willem huwde in 1561 met Oda, dochter van Willem van Cortenbach, drossaard van Bilzen. En zo komen we in het prinsbisdom Luik en het vroegere graafschap Loon terecht, nl. in Bilzen waar Oda o.a. een huis bezat en in Luik, waar Willem in 1590 zijn testament opstelde en stierf op 27 maart 1595. Hij werd begraven in de kerk van Bilzen. Via de Cortenbachs had deze Bocholtztak nieuwe bezittingen verworven in het prinsbisdom en dit zou leiden tot betrekkingen in de hoogste Luikse instellingen.

Willem en Oda hadden vijf zonen, waarvan er drie als kanunnik in het kapittel van Sint Lambertus te Luik werden geplaatst. (12) De jongste zoon Johan werd op 12 mei 1595, zeven weken na de dood van zijn vader, naar verluid door rovers vermoord en eveneens in de kerk van Bilzen bijgezet.

Er blijft nog één zoon over en wel: **Godfried**, (Godefridus) de man die aan Christoffel Puytlinck het triktrakspel ten geschenke gaf. Hij werd geboren ca. 1570, mogelijk in Wageningen, waar zijn vader toen nog drossaard was. Hij huwde in 1597 met Margaretha van Boedberg, dochter van Adriaan en Elisabeth von Bocholtz (een interne verwantschap dus binnen de familie Bocholtz). Op 21 oktober 1599 werd een zoon geboren: Jan Willem. De moeder, Margaretha van Boedberg, overleed in 1599, waarschijnlijk in het kraambed.

Godfried huwde een tweede maal, op 15 juni 1604, met Margaretha van Groesbeek. Hij werd toen nog steeds aangeduid als "heer van Bocholt", zonder vermelding van functie. Wat hij tot dan toe gedaan had, is niet bekend. Het werd dus tijd dat Godfried een behoorlijke broodwinning kreeg! Zijn invloedrijke broer Arnold, kanunnik

van Luik en Münster en proost van Hildesheim zal wel voor hem gezorgd hebben. In ieder geval zien we plots dat, op 20 december 1604 Prins-bisschop Ernest van Beieren hem de heerlijkheid Grevenbroek gaf. (13)

Tevens werd hij rentmeester in dienst van de Rekenkamer. Op 17 april 1605 stelde dezelfde prins-bisschop hem aan tot drossaard van het Loonse ambt Pelt. Die functie bleef hij waarschijnlijk uitoefenen tot 1623 toen hij hoogmeier van Luik werd en dit tot 1631.

Uit het tweede huwelijk van Godfried werden, tussen 1606 en 1627 minstens 13 kinderen geboren, zeker acht zonen, van wie er zes kanunnik werden en vijf dochters, die allen in het klooster traden of kanunnikes werden. "Een machtigere plaatsingspolitiek dan die van vader Godfried is nauwelijks denkbaar!", schrijft Jozef Mertens met reden. "Dit had - samen met het feit dat twee jongens vroegtijdig stierven en Jan Willem uit het eerste huwelijk slechts één vroeg gestorven zoon en zeven dochters had - wel tot gevolg dat de grote tak van Godfried bij gebrek aan mannelijke afstammelingen snel zou uitsterven." (14) We gaan niet verder in op al deze kinderen, maar citeren enkel dat de vierde zoon, Edmond Godfried (1613-1690), die reeds op driejarige leeftijd voor de Duitse Orde was voorbestemd, niet alleen Ridder van de Duitse Orde werd maar ook Landcommandeur o.a. van Aldenbiezen.

Nog een toemaatje voor de fanaten van "ken je land":

In Luik kan je het fraai gerestaureerd "Hôtel de Bocholtz" bewonderen, op de hoek van de Place Saint Michel (foto 4), een indrukwekkende woning in renaissancestijl met Maaslandse trekjes. Drossaard Godfried van Bocholt en zijn vrouw Margaretha van Groesbeek woonden hier met hun gezin, zeker al in 1611, bij Godfrieds broer Arnold de kanunnik. Het gebouw bleef vele jaren eigendom van meerdere leden van de

familie von Bocholtz. In 1845 werd het huis gedeeltelijk door brand vernield, maar in 1967 kocht de Bank van Parijs en de Nederlanden het aan en liet het deskundig restaureren.

Godfried van Bocholtz stierf ca. 68 jaar oud, op 24 februari 1638. Van Kempense drossaard was hij opgeklommen tot in het prinsbisschoppelijk bestuurscentrum, waar hij en zijn broers een internationale rol hebben gespeeld in Maas-en-Rijnland.

Margaretha van Groesbeek overleed op 28 februari 1662. Ze was zeker 80 jaar oud. Haar overlijdensdatum werd niet ingevuld op de grafsteen van haar man in de kerk van Oreye, omdat ze begraven werd bij haar zoon Ferdinand in Trier waar ook het stoffelijk overschot van Godfried werd overgebracht.

60

De Maaseiker burgemeester Christoffel Puytlinck zal in 1598 wellicht niet vermoed hebben dat zijn tegenspeler bij het triktrakken het raadsel van de slinx met zo goed gevolg zou oplossen.

- (1) de Borman, Genealogie van de Maeseycker familie Puytlinck in: *Annuaire de la Noblesse de Belgique*, jg. XXXIV, 1880 p. 279 / 283
- (2) M.J. Wolters, Notice historique sur la ville de Maeseyck. Annexes nr. 21 p. 141
- (3) Ma. Gichten I bis 542 en I bis 682
- (4) M.J. Wolters, Notice historique sur la ville de Maeseyck. Analyse des chartes et autres Archives sur parchemin du Couvent de Ste Agnès, nr. 34 p. 168
- (5) M. Hendrickx en W. Sangers, De kerkschat van de Sint-Catharina Kerk te Maaseik, p. 59 tot 62 en p. 73-74
- (6) L.Duerloo en P. Janssens, Wapenboek van de Belgische adel van de 15de tot de 20ste eeuw, Brussel 1992 p. 265
- (7) Theodorus gedoopt te Roermond in 1600 werd kanunnik van de kathedraal van Luik op 20 / 8 / 1626 en Proost van het Maaseiker kapittel in 1640. Hij overleed in zijn buitenverblijf ter Biest op 25/5/1667
- (8) Elisabeth huwde 26/9/1641 te Maaseik met Willem de Borman de Grathem. Zij schonken aan de parochie in 1652 het reliekschrijn van de H.H. Harlindis en Relindis waarop hun wapens (zie (5))
- (9) Marie kloosterling in Herckenrode leefde nog in 1659
- (10) Anna Catharina die 2/9/1638 kinderloos stierf huwde Arnold van Mombeek Heer van

- Habrouck en Terlaemen. Haar epitaaf is te zien in de kerk van Kerniel (Borgloon)
- (11) in: *Bijdragen tot de geschiedenis van de Duitse Orde in de Balle Biesen*. uitg. Studiecentrum Alden Biesen v.z.w. Bilzen 1994
 - (12) Tussen 1572 en 1574 had hun vader reeds getracht een van zijn zonen in de Duitse Orde onder te brengen wat mislukte wegens te veel kandidaten.
 - (13) Grevenbroek was een heerlijkheid die tot het prinsbisschoppelijk domein behoorde en bestond uit de gemeenten Hamont, Achel en Sint-Huibrechts-Lille in de Noorderkempen. Samen met Hechtel-Eksel, Wijchmaal en de Bank van Pelt (Overpelt, Neerpelt, Kleine-Brogel en Kaulille) vormde ze het drossaardambt Pelt-Grevenbroek.
 - (14) J. Mertens o.c. p. 231

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 tnv De Maaseikenaar, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres), België: € 10 Overige landen: € 12.50 Een steunabonnement kan vanaf € 25. Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid: Ludo Droushoudt, Oude Ophoverbaan 170, B-3680 Maaseik. Tel 089/565123.

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel. Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 maart 2002 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik e-mail: Tony.Vanwijck@pi.be

DE REDACTIE

Harry Beenders
Theo Beenders † (overleden 12-12-2001)
Jaak Bergers
Martin Boonen
Ludo Droushoudt
John Golsteyn
Herman Hendrix
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

MEDEWERKERS

Hubert Aendekerk
Henri Boonen
Louis Brans
Raymond Driessen
Thérèse Godelaine
Martin Goossens
Jos Henckens
Frans Keijers
Isabelle Kraewinkels
Renaat Lauwers
Laurens Leurs
Simone Swartenbroekx